

Univerzita Karlova v Praze
Husitská teologická fakulta

Probační a mediační služby

Probation and Mediation Services

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych zde poděkovala vedoucí bakalářské práce Mgr. Lence Chittussiové za její rady, čas, který mi věnovala při řešení dané problematiky a v neposlední řadě za její trpělivost. Dále děkuji panu F., za poskytnutí rozhovoru a všem respondentům, kteří mi poskytli potřebné informace.

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci s názvem Probační a mediační služby napsala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů a moje práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 23. 6. 2014

ANOTACE

Předmětem bakalářské práce „Probační a mediační služby“ je zjistit, zdali je lepší ukládání alternativních testů nebo trestu odnětí svobody a jestli mají lidé povědomí o alternativních trestech. První část práce je zaměřena popis Probační a mediační služby, jakou má historii, cíle, kde a na koho působí včetně popisu jednotlivých alternativních trestů, projektů a pomáhajících organizací. V druhé části je rozepsán rozhovor s bývalým klientem Probační a mediační služby a vyhodnocen dotazník, který je zaměřen na alternativní tresty.

OBSAH

PODĚKOVÁNÍ.....	2
PROHLÁŠENÍ	3
ANOTACE	4
OBSAH.....	5
ÚVOD.....	9
1. TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1.1. Probační a mediační služba	11
1.1.1. <i>Instituty řešení trestních případů:</i>	11
1.2. Vznik probační a mediační služby.....	12
1.2.1. Mezinárodní spolupráce	14
1.2.2. Současné trendy	14
1.3. Cíle a působení probační a mediační služby.....	15
1.3.1. Tři základní cíle probační a mediační služby:	15
1.4. Organizace probační a mediační služby	16
1.5. Činnost probační a mediační služby	16
1.6. Cílová skupina klientů	17
1.6.1. Obviněný klient	17
Fáze před rozhodnutím	17
Fáze po rozhodnutí	18
1.6.2. Poškozený klient.....	19
1.7. Restorativní justice	19
1.7.1. Náprava.....	20
1.8. Mediace.....	21
1.8.1. Mediátor	21
1.8.2. Pocity oběti v průběhu mediacce	22

1.8.3.	Pocity pachatele v průběhu mediace	22
1.8.4.	Případy.....	23
1.8.5.	Průběh mediačního jednání	24
1.8.6.	Rizika.....	27
1.8.7.	Trestněprávní souvislosti.....	28
1.8.8.	Práce s mladistvými a dětmi	29
1.9.	Probace	29
1.9.1.	Specifika probační činnosti	30
1.9.2.	Činnost probačního pracovníka	30
	Probační plán dohledu	31
	Zprávy o průběhu probačního výkonu	31
	Informace o klientovi	32
	Sociální okolí klienta	32
	První kontakt s klientem.....	32
	Práva a povinnosti	33
1.9.3.	Příležitosti a rizika probace	34
1.9.4.	Trestněprávní souvislosti.....	34
1.10.	Podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody – PAROLE	35
1.10.1.	Role pracovníka probační a mediační služby	36
1.11.	Alternativní tresty.....	36
1.11.1.	Podmíněné odsouzení	37
1.11.2.	Obecně prospěšné práce	37
1.11.3.	Trest domácího vězení	38
	Podmínky.....	38
	Fáze trestního řízení	39
1.11.4.	Trest domácího vězení u nás a v zahraničí	40
1.11.5.	Trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce	41

1.11.6.	Peněžitý trest.....	41
1.11.7.	Trest zákazu činnosti	42
1.11.8.	Trest vyhoštění.....	42
1.11.9.	Trest zákazu pobytu.....	42
1.11.10.	Trest propadnutí majetku.....	42
1.11.11.	Trest propadnutí věci	42
1.12.	Projekty	43
1.12.1.	Interní projekty	43
	Rozvoj probačních a resocializačních programů	43
	Křehká šance	43
	Na správnou cestu!	43
	Proč zrovna já?	44
	Posílení vedení a řízení v PMS ČR	44
1.12.2.	Externí projekty	45
	Romové pomáhají Romům	45
	Začít nanovo	45
	Najdu si své pracovní místo	45
	Se záznamem do práce	46
1.12.3.	Partnerské mezinárodní projekty	46
	Strategicky zacíleno na recidivu prostřednictvím hodnocení a monitorování (STREAM)	46
	Restorativní justice na úrovni vykonávacího řízení, podpora a ochrana obětí trestných činů	46
	Kruhy pomoci pro pachatele sexuálního násilí (CIRCLES4EU).....	47
	Posílení a rozvoj sítě podpory obětí trestných činů v Polsku.....	47
1.13.	Spolupráce Probační a mediační služby se státními orgány a dalšími institucemi	47
1.13.1.	Instituce pomáhající obětem trestných činů	48
	Acorus.....	48

Adra	48
Asociace občanských poraden.....	48
Bílý kruh bezpečí.....	49
České sdružení obětí dopravních nehod	49
Institut pro kriminologii a sociální prevenci	49
Liga lidských práv	49
Partners Czech	50
Remedium Praha	50
Rosa	50
Rubikon Centrum	51
2. PRAKTICKÁ ČÁST.....	52
2.1. Úvod do praktické části	52
2.2. Rozhovor.....	54
2.3. Dotazník.....	59
ZÁVĚR.....	70
Citace	71
Literatura	72
Použitá literatura:.....	72
Internetové zdroje:.....	73
Zákony a vyhlášky:.....	73
Příloha.....	75
Dotazník – Alternativní tresty	75

ÚVOD

Jako téma své bakalářské práce jsem zvolila Probační a mediační služby. O toto téma jsem se začala zajímat před několika lety, kdy jsem byla na odborné praxi ve věznici v Ruzyni, kde jsem se setkala s mnoha odsouzenými k trestu odnětí svobody a obviněnými, kteří trávili čas na vazebním oddělení. Z pracovníků jsem nejvíce komunikovala s místí sociální pracovnící a s pedagožkou volného času.

Na základě zkušeností z praxe z věznice, informací, které se mi dostalo od pracovníků i obviněných a odsouzených jsem se začala více zajímat o alternativní tresty. Věznice byla přeplněná, pracovníci mohli těžko pracovat s ohledem na individuální potřeby uvězněných osob a recidiva byla velmi vysoká. Ani místní podmínky nebyly nijak zázračné. Myslím, že vyšší využívání alternativních trestů by věznicím po celé České republice velmi pomohlo. V první řadě by se věznicím kapacitně ulehčilo, což by mělo za důsledek lepší a kvalitnější sociální i pedagogickou práci s odsouzenými k trestu odnětí svobody. Dále by lidé, kteří byli odsouzeni k některému z alternativních trestů, nebyli vytrženi ze svého sociálního prostředí a běžného života a nemuseli by tak absolvovat náročný návrat z trestu odnětí svobody. V neposlední řadě jsou alternativní tresty levnější než pobyt ve vězení a to jak pro stát, tak pro daňové poplatníky.

Za cíl své práce jsem si tedy stanovila, jestli je lepší ukládání alternativních trestů nebo trestu odnětí svobody a jestli jsou lidé o formách alternativních trestů informováni.

Aby se mi dostalo odpovědí, snažila jsem se teoretickou část své práce informačně vyčerpat. V této části práce se můžete dočíst obecné informace o Probační a mediační službě, historii, cíle a působení služby. Dále jakou má Probační a mediační služba organizaci a jaké se věnuje činnosti. Snažila jsem si i co nejkonkrétněji popsat cílovou skupinu služby. Jednu kapitolu jsem věnovala restorativní justici a dále je v práci popsána služba mediace a probace. Dále se dočtete o alternativních trestech, jaké jsou a jaké mají podmínky. Na konci teoretické části jsou popsány projekty, které realizuje a na kterých se podílí Probační a mediační služba a na konci je seznam pomáhajících organizací a institucí.

Následná praktická část obsahuje rozhovor s bývalým klientem Probační a mediační služby, který popisuje dohled probačního pracovníka, který měl soudem uložený a dopad

dohledu na život klienta. Dále jsem zařadila dotazník, ve kterém jsem se snažila zjistit, jaké je povědomí o alternativních trestech.

Na konci celé práce jsou přílohy, které obsahují anonymizovanou závěrečnou zprávu o průběhu dohledu od probačního pracovníka, kterou mi poskytl dotazovaný a otázky, které jsem použila v dotazníkovém šetření.

1. TEORETICKÁ ČÁST

1.1. Probační a mediační služba

Probační a mediační služba je sociální služba, která existuje od 1. ledna 2001, kdy byla zřízena na základě zákona 257/2000 Sb. a působí v rámci Ministerstva spravedlnosti ČR. Její činnost je zaměřena na práci s pachateli a oběťmi trestných činů. Probační a mediační služba se snaží o zprostředkování účinného a všeobecně prospěšného řešení konfliktů, které jsou spojeny s trestnou činností. Dále organizuje a zajišťuje výkon alternativních trestů a opatření s důrazem na zájmy poškozených, ochranu komunity a prevenci kriminality.

Probací se rozumí organizování a vykonávání dohledu nad obviněným, obžalovaným nebo odsouzeným, kontrola výkonu trestů nespojených s odnětím svobody, včetně uložených povinností a omezení, sledování chování odsouzeného ve zkušební době podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, dále individuální pomoc obviněnému a působení na něj, aby vedl řádný život, vyhověl soudem nebo státním zástupcem uloženým podmínkám, a tím došlo k obnově narušených právních i společenských vztahů.¹

Mediací je mimosoudní zprostředkování za účelem řešení sporu mezi obviněným a poškozeným a činnost směřující k urovnání konfliktního stavu vykonávaná v souvislosti s trestním řízením. Mediaci lze provádět jen s výslovným souhlasem obviněného a poškozeného.²

1.1.1. Instituty řešení trestních případů:

- *Podmíněné zastavení trestního stíhání*
- *Narovnání*
- *Obecně prospěšné práce*
- *Podmíněné odsouzení s dohledem*
- *Podmíněné upuštění od potrestání s dohledem*
- *Náhrada vazby s dohledem*
- *Podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody s dohledem*

Pro realizaci těchto institutů je důležité využití prvků mediace, probace nebo obou postupů.³

1.2. Vznik probační a mediační služby

Probační a mediační služba je v České republice relativně novou institucí. Historie jejího vzniku je úzce spjata s kulturní, společenskou i politickou tradicí naší země. Díky událostem, které se udály roku 1989, zvláště pád železné opony, sametová revoluce a konec studené války, začala vznikat nová demokratická pravidla a i nové instituce.

Už od konce šedesátých let 20. století můžeme sledovat aktivity odborníků, kteří se, i přes nepříznivý totalitní režim v tehdejší Československu, snažili prosazovat změny v trestní politice. Pracovali především s pachateli trestných činů a zaměřovali se na odstraňování příčin porušování právních norem. Právě toto se dá pokládat za počátky dnešní probační a mediační služby. Významnou úlohu sehrála i tradice sociální práce a pomáhajících profesí. Začal se vytvářet systém sociálních kurátorů a sociální práce ve vězeňství. Instituce navazovaly spolupráci a vznikaly různé projekty.

Například projekt Výzkum faktorů recidivy. *V rámci tohoto projektu vzniklo experimentální středisko postpenitenciární péče a jeho cílem bylo ověřit v podmínkách velkého města účinné metody práce s takzvaně sociálně nepřizpůsobivými občany, včetně těch, kteří byli propuštěni z výkonu trestu.*⁴ Právě zde byla uplatňována profese sociálních kurátorů. Později se objevuje i kurátor pro děti a mládež, který se specializuje na práci s delikventní mládeží. V minulosti měli tito odborníci především funkci kontrolora, dnes pracují s dětmi a mladistvými, které mají poruchy chování či páchají trestnou činnost.

Další nová výše zmiňovaná profese je sociální pracovník ve vězení. V dřívějších dobách bylo hlavní náplní těchto sociálních pracovníků pomoci udržovat kontakt mezi odsouzeným a jeho rodinou či sociálním prostředím, ve kterém se na svobodě pohyboval. Dnes má sociální pracovník mnohem více povinností a s obviněnými i odsouzenými pracuje individuálně podle potřeb.

Rok 1989 tedy přinesl do trestní politiky výrazné změny. Nejdříve se sice projevil nedostatek minulého režimu, například nárůst drobné kriminality. V zápětí však přišly nové aktivity, které spolu se sociálními kurátory a s kurátory pro děti a mládež přispěly k formování dnešní probační a mediační služby v České republice. Velkou roli ve vzniku probační a mediační služby hrály i západní země, zvláště zkušenosti zahraničních sociálních pracovníků.

Jako jednu z významných aktivit, této doby bych zmínila experiment Mimosoudní alternativa pro delikventní mládež, který popisuje kniha Probace a mediace. Byl zahájen v roce 1991 a díky němu se *v řešení trestné činnosti nově objevil prvek alternativního zapojení pachatele, se zaměřením na odstranění následků jeho jednání, a také poškozeného, jemuž bylo možno ovlivňovat proces vlastního odškodnění.*⁵ Zde se poprvé objevila pozice mediátora, jakožto prostředníka při řešení sporu mezi obviněným a poškozeným a také se rozšířila škála alternativních trestů.

Roku 1993 přišel další posun a to zavedení alternativního institutu odklonu, takzvané diverze, což je podmíněné zastavení trestního stíhání. Tím byl odstartován sled událostí, které začaly formovat restorativní justici. O tři roky později, roku 1996, byly do trestní justice zavedeny další alternativní instituty a to narovnání a trest obecně prospěšných prací. Téhož roku byla zřízena první funkční místa pracovníků u okresních soudů, která sloužila k zajištění výkonu trestu obecně prospěšných prací a zároveň ke kontrole chování obviněných. Na tyto pozice byli postupem času dosazováni lidé vzdělaní v oboru sociální práce. Spolu s dalšími odborníky, soudci, státními zástupci, pokládali základy zákona o probačních a mediačních službách. *Roku 1997 byly novelou trestního zákona přijaty další alternativní tresty a opatření spojená s probací a výkonem probačního dohledu – podmíněné upuštění od potrestání s dohledem probačního úředníka a podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody s dohledem.*⁶

S rozvojem restorativní justice přišla i potřeba zaměstnávat kvalifikované úředníky a asistenty. Proto byl v roce 1999 zpracován projekt Kvalifikačního vzdělávání programu pro úředníky a asistenty Probační a mediační služby, kde byly zúročeny nejen zkušenosti z uplynulých let, ale i zkušenosti a informace ze zahraničí. Tento projekt fungoval a připravoval zájemce o funkce úředníků a asistentů ještě před schválením zákona o Probační a mediační službě. Roku 2000 byl Parlamentem České republiky přijat návrh zákona o Probační a mediační službě jako organizaci. Zákon jako takový vstoupil v platnost k 1. 1. 2001. Podle tohoto zákona vznikla v roce 2001 organizace, která působí po celé republice a která je pověřena výkonem probace a poskytováním mediace. Probace a mediace se tak po letech pokusů začaly zařazovat do justiční praxe.

Další důležitou událostí bylo přijetí zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictvích ve věcech mládeže. Tímto zákonem byl upraven postup při řešení trestných činů, kterých se dopustily osoby mladší 18 let. Probační a mediační služba je

tedy zodpovědná za přípravu, uložení a zajištění výkonu opatření, která mají výchovný, ochranný a trestní charakter.

Další, co ovlivnilo vznik mediační a probační služby bylo založení katedry sociální práce na Filosofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Zvláště pak aktivita přednášejících a jejich studentů.

Probační a mediační služba je relativně mladá instituce, která spojuje hned dvě profese – sociální práci a právo.

1.2.1. Mezinárodní spolupráce

Jak se probační a mediační služba rozvíjí u nás i v zahraničí závisí na úrovni i intenzitě spolupráce mezi jednotlivými státy. Tato spolupráce byla také jedním z hlavních prvků vzniku probační a mediační služby u nás. Zvláště v devadesátých letech byly velmi cenné zkušenosti kolegů z Nizozemí, Rakouska, Německa, Švýcarska, Kanady a samozřejmě z Velké Británie. Právě poslední tři státy jsou pro Českou republiku v tomto směru velmi důležité, především díky spolupráci na několika významných projektech.

Díky Evropské unii se výměna informací a zkušeností ještě více prohloubila. Avšak spolupráce na poli alternativních opatření stále není příliš pokročilá, protože trestní právo si mohou jednotlivé státy upravovat podle sebe. První změnou je rozhodnutí Evropské rady z roku 2008, které se týká vzájemného uznávání rozsudků, probačních rozhodnutí a alternativních sankcí. Jednotlivé státy však toto rozhodnutí musí teprve zavést. Zatím je tedy mezinárodní spolupráce v rámci Evropské unie zaměřena na sdílení zkušeností z praxe a na realizaci společných projektů.

1.2.2. Současné trendy

Po druhé světové válce byla činnost probačních služeb rozvíjena pouze v demokratických zemích. I přes to umožnila humanizaci trestní justice a narušila takzvanou nadvládu vězeňských služeb, tím přispěla k lepší ochraně před trestnou činností.

Probační služby v dnešní době řeší především otázky probačních programů, efektivnosti případové práce, ochrany veřejnosti před opakováním trestné činnosti, ochrany a

podpory obětí trestné činnosti a snižování počtu vězňů. Aby se tyto otázky mohly efektivně řešit, je potřeba zajistit dostatek finančních a personálních zdrojů.

1.3. Cíle a působení probační a mediační služby

Probační a mediační služba přispívá k naplňování trestní spravedlnosti a hlavně vytváří podmínky pro uplatnění alternativních postupů v trestním řízení a zajišťuje výkon alternativních trestů. Proto také provádí probaci a mediaci a svými činnostmi usiluje o urovnání konfliktů.

Při vytváření zákona o Probační a mediační službě se tvůrci inspirovali restorativní justicí a rozhodli se, že probaci a mediaci dají takzvaně pod jednu střechu. Klíčovou oblastí služby je přípravné řízení trestní a řízení před soudem. Obviněnému i poškozenému jsou nabídnuty služby, které se snaží o urovnání konfliktu v souvislosti s trestnou činností. Cílem služby je připravit podmínky pro uložení některého z alternativních trestů a to u dospělých i u mladistvých. Probační a mediační služba musí tedy shromáždit dostatek informací jak o pachatelích trestných činů, tak o obětech. Teprve poté je možné uložit alternativní trest pachateli přesně na míru.

Pro realizaci cílů je nutné, aby služba působila v celé republice, tudíž musí fungovat ve všech soudních okresech. Dále musí mít určitou nezávislost a samostatné vedení.

1.3.1. Tři základní cíle probační a mediační služby:

Integrace obviněného - Probační a mediační služba usiluje o začlenění obviněného do života společnosti bez dalšího porušování zákonů. Integrace je proces, který směřuje k obnovení respektu obviněného k právnímu stavu společnosti, jeho uplatnění a seberealizaci.

Participace poškozeného - Probační a mediační služba se snaží o zapojení poškozeného do procesu vlastního odškodnění, o obnovení jeho pocitu bezpečí, integrity a důvěry ve spravedlnost.

Ochrana společnosti - Probační a mediační služba přispívá k ochraně společnosti účinným řešením konfliktních a rizikových stavů spojených s trestním řízením a efektivním zajištěním realizace uložených alternativních trestů a opatření.

1.4. Organizace probační a mediační služby

Ministerstvo spravedlnosti vytváří podmínky k řádnému výkonu probace a mediace po stránce organizační, personální, hospodářské a finanční, vykonává dohled nad činností Probační a mediační služby a jmenuje a odvolává ředitele služby. Ředitel jedná jménem služby a zajišťuje její chod po stránce organizační, personální, materiální, hospodářské a finanční.

Probační a mediační služba se člení na ředitelství a střediska. Střediska působí v sídlech okresních, obvodních či městských soudů a plní úkoly služby ve vztahu k soudům, státním zastupitelstvím a Policii České republiky. Za chod všech středisek zodpovídá regionální vedoucí, který je zaměstnancem ředitelství a pro svou funkci je zmocněn ministrem spravedlnosti. Za jednotlivá střediska potom odpovídají vedoucí středisek. Ti jsou nejprve navrženi ředitelem služby, poté to projedná Rada pro probaci a mediace, což je poradní orgán ministerstva a poté jsou jmenováni ministrem spravedlnosti.

Probační úředníci a asistenti vykonávají odborné probační a mediační činnosti. Aby mohli konat tuto práci, musí mít odpovídající zaměstnání a odbornou kvalifikaci. Odborní zaměstnanci působí v pěti základních agendách. Jedná se o agendy probačních a mediačních činností, obecně prospěšných prací, podmíněného propuštění s dohledem včetně domácího vězení a agendu mladistvých.

1.5. Činnost probační a mediační služby

Probační a mediační služba vytváří předpoklady k tomu, aby věc mohla být projednána v některém ze zvláštních druhů trestního řízení, nebo mohl být uložen trest nespojený s odnětím svobody. Probační a mediační služba tedy poskytuje obviněnému odborné vedení a pomoc, sleduje a kontroluje jeho chování a spolupracuje s rodinným a sociálním prostředím, ve kterém žije a pracuje, s cílem, aby v budoucnu vedl řádný život.

Dále probační a mediační činnost spočívá ve vytváření podmínek pro rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání, nebo pro schválení narovnání. Projednává možnou dohodu mezi obviněným a poškozeným o náhradě škody. Také vykonává dohled nad

chováním obviněného v případech, kdy bylo rozhodnuto o nahrazení vazby probačním dohledem, sleduje a kontroluje obviněného v průběhu zkušební doby, kontroluje výkon dalších trestů, které nejsou spojeny s odnětím svobody, včetně trestu obecně prospěšných prací a sleduje výkon ochranných opatření. Probační a mediační služba současně pomáhá při odstraňování následků trestného činu poškozeným osobám.

Zvláštní péči věnuje zejména mladistvým obviněným a obviněným v blízkém věku mladistvých, přispívá ke koordinaci terapeutických a sociálních programů práce s obviněnými, zejména jde-li o mladistvé a o uživatele omamných a psychotropních látek. Probační a mediační služba se dále velmi významně podílí na prevenci trestné činnosti a spolupracuje s jinými státními a i nestátními orgány.

1.6. Cílová skupina klientů

Cílovou skupinou probační a mediační služby jsou osoby, které se dostaly do konfliktu se zákonem a osoby, které byly trestným činem poškozeny. Dělí se na klienta obviněného a klienta poškozeného.

1.6.1. Obviněný klient

Probační a mediační služba pracuje jak s dospělými a mladistvými (15 – 18 let) pachateli trestných činů, tak s dětmi mladšími 15 let, které spáchaly čin, který by se u právně odpovědné osoby posuzoval jako trestný.

Dále probační a mediační služba rozděluje práci s obviněnými na práci s pachatelem trestného činu – fáze před rozhodnutím a na práci s pachatelem trestného činu – fáze po rozhodnutí.

Fáze před rozhodnutím

V této fázi pracuje probační a mediační služba zejména s takzvanými dobrovolnými klienty. Tato spolupráce může být zahájena pouze v případě, že klient kontaktuje středisko sám nebo může přijít kontakt ze strany policie, státního zástupce nebo soudce. *Většinou se*

*jedná o obviněné, kteří jsou stíháni pro trestný čin, za který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřekračuje pět let.*⁷ Také se může jednat o klienty, kteří jsou mladiství a mladší 15 let a kteří se dopustili činu jinak trestného (takto označuje přestoupení zákona u mladistvých a dětí mladších 15 let zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže). V těchto případech se probační a mediační služba snaží podporovat jedince, aby řešil následky činu, obstarává podklady pro soudce nebo státní zástupce a vytváří podmínky pro uložení alternativních trestů, které nemají povahu odnětí svobody. Pokud probíhá kontakt mezi probační a mediační službou a klientem, který spáchal tak závažný čin, že alternativní forma trestu není možná, má činnost probační a mediační služby význam hlavně pro rozhodnutí o výši nepodmíněného trestu, případně o formě a podmínkách jeho výkonu.

Nedobrovolným klientem v této fázi je klient, kterému byla vazba nahrazena dohledem nebo jiným opatřením. Činnost probační a mediační služby je pak spojena s přinucením povinnosti pravidelného kontaktu s úředníkem probační a mediační služby a s kontrolou plnění podmínek, které byly stanoveny v rozhodnutí o náhradě vazby dohledem.

Fáze po rozhodnutí

V této fázi, kdy je po rozhodnutí o udělení trestu soudcem či státním zástupcem, jde o klienty, kterým byla uložena některá z alternativ trestu, u mladistvých a dětí mladších 15 let některé z opatření (výchovné, ochranné, trestní) nebo další formy povinností a omezení, jejichž výkon probíhá na svobodě. Probační a mediační služba zajišťuje výkon a dohled nad těmito tresty. Kontakt mezi klientem a úředníkem probační a mediační služby je tedy o kontrole uložené povinnosti. Když ji klient neplní tak jak má, může být postihnut, například změnou alternativního trestu v trest nepodmíněný. Ale probační a mediační služba není jen o kontrole a dohledem klientů, může mít i charakter pomoci, aby se klient v budoucnu nedostal do problému se zákonem.

Probační a mediační služba dále pracuje s klienty, kteří byli podmíněně propuštěni z výkonu trestu odnětí svobody, a byl jim uložen dohled probačního úředníka.

V této fázi může být se souhlasem odsouzeného a obviněného úředníkem probační a mediační služby zprostředkovaná mediace.

1.6.2. Poškozený klient

Okruh těchto klientů není nijak omezen. S probační a mediační službou může spolupracovat jakákoli osoba poškozená trestnou činností, která se službami souhlasí. Probační a mediační služba potom spolupracuje s poškozenými v průběhu celého trestního řízení. Nabízí poškozeným základní psychosociální pomoc, informace důležité pro průběh trestního řízení, informace o službách a zprostředkovává mediaci čili vyjednávání mezi poškozeným a obviněným klientem.

Dnem nabytí účinnosti zákona č. 45/2013 Sb., O obětech trestných činů se střediska Probační a mediační služby stala poskytovateli pomoci obětem trestných činů. Oběti se tedy mohou kterýkoli pracovní den obracet na střediska služby a využívat služby bezplatně.

1.7. Restorativní justice

*Restorativní justice se zaměřuje na újmy vzniklé trestnou činností a usiluje o zohlednění potřeb oběti, podporuje odpovědnost pachatele za řešení vzniklé situace a zapojuje poškozeného, pachatele a komunitu do procesu řešení.*⁸

Při spáchání jakéhokoli trestného činu veřejnost právem očekává, že pachatel bude stíhán, uznán vinným a spravedlivě potrestán. Ovšem trestný čin zasáhne více lidí než jen pachatele a na ty se často zapomíná. V první řadě je to oběť trestného činu, rodinní příslušníci, přátelé i širší okolí oběti. Trestný čin může mít dopad i na veřejnost, pokud je případ medializován. Samozřejmě je potřeba brát ohled i na pachatele, který čelí trestnímu stíhání, odsouzení a trestu. Dále je tu rodina pachatele, jeho přátelé a známí. Ti se s takovou situací vyrovnávají špatně a následky si často nesou velmi dlouho.

Restorativní justice je tu od toho, aby hledala přiměřené cesty, jak obnovit trestným činem narušené vztahy. V tom jí pomáhá zákon o obětech trestných činů z 30. ledna 2013, který nabyl účinnosti 1. srpna 2013.

Zákon ustanovuje, kdo je vlastně považován za oběť. Dále zmiňuje například i zvlášť zranitelnou oběť, kam se řadí děti, osoby s fyzickým, psychickým nebo mentálním handicapem, nebo třeba osoby, které se staly obětí trestného činu proti lidské důstojnosti. Zákon samozřejmě nezapomíná i na osoby blízké, které byly trestným činem také zasaženy. Dále upravuje, jaká má oběť práva, kdy má nárok na peněžitou pomoc ze strany státu a

stanovuje právní základ pro spolupráci mezi státem a organizacemi poskytující pomoc obětem.

1.7.1. Náprava

Retributivní model je dopadení pachatele, jeho usvědčení a následné potrestání. Hlavní roli zde hrají orgány činné v trestní řízení. V první řadě policie, která má za úkol pachatele dopadnout zahájit trestní stíhání. Když proběhne vyšetřování, je případ předán státnímu zástupci, který podá na pachatele žalobu u soudu. Soud poté rozhodne o vině a případném trestu. Pachatel je tedy usvědčen a potrestán.

Náprava se však nemusí řídit jen podle tohoto modelu. Další přístup, je přístup restorativní, neboli obnovující. Trestný čin tedy můžeme brát jako konflikt mezi určitými lidmi, jako sociální událost a zaměřit se na škodu, která byla způsobena oběti. Zde je důležité, aby pachatel převzal odpovědnost za vzniklou újmu a aby byla zajištěna náprava. Restorativní justice se nestará pouze o vzniklou materiální škodu, ale i o nápravu škody morální a o uvedení věcí do původního stavu. Dále hledá příčiny trestného činu a následně je se snaží odstranit.

Avšak zmíněné modely se navzájem nevylučují. Mohou se používat zároveň. Často se stane, že se restorativní přístup nedá použít, například když by setkání oběti a pachatele způsobilo oběti další újmu, či když se pachatel odmítá doznat. Někdy naopak selhává atributivní přístup a spor se dá spravedlněji vyřešit pomocí restorativního modelu. Avšak oba přístupy se také mohou kombinovat a tak nalézt nejvhodnější cestu nápravy a zmírnit následky trestného činu.

Každý trestný čin, pachatel i oběť mají svá specifika, proto se nedá stanovit univerzální technika. Restorativní justice má proto určité principy, kterými je třeba se řídit. Jedním z nejdůležitějších principů je respekt. Ten musí být projevován nejen vůči oběti a jejímu okolí, ale i vůči pachateli. Dalším je odpovědnost. Pachatel je odpovědný za újmu, kterou způsobil a je potřeba ho motivovat, aby obnovil narušené vztahy. Dále je potřeba, komunikace mezi účastníky. Restorativní justice využívá různé formy dialogu mezi všemi stranami. Aby dialog mohl být veden efektivním způsobem, je potřeba, aby se všechny strany zúčastnily, protože právě účastníci mohou vyřešit celou událost. Dalším principem je vyváženost zájmu účastněných a znovunalezení rovnováhy narušených vztahů. Účast všech

stran je dobrovolná, jen tak se dá dosáhnout kýženého výsledku. Restorativní justice se snaží o zapojení všech členů komunity, protože trestný čin není soukromou záležitostí mezi pachatelem a obětí. Ale zároveň zdůrazňuje individualitu jednotlivých účastníků.

Mohlo by se zdát, že restorativní justice v porovnání s tradiční justicí usnadňuje pachateli cestu. Zdaleka tomu tak není, spíše naopak. Pachatel je přímo konfrontován s následky svého jednání, osobně se setká s obětí a má povinnost odstranit vzešlé újmy.

1.8. Mediaci

Mediaci je zprostředkování řešení trestního konfliktu mezi poškozeným a obviněným za účasti třetí osoby, které se vyjednává mimo soud. Třetí osoba, která je zde přítomna, je mediátor. Ten poskytuje oběma stranám možnost vyjádřit se v souvislosti s trestnou činností. Dále umožňuje domluvu na přijatelném způsobu náhrady vzniklé škody. Účast na mediaci je pro pachatele i pro oběť dobrovolná.

Poškozený má příležitost vyjádřit své pocity, potřeby a zájmy, které vznikly díky trestné činnosti pachatele. Mediaci mu poskytne také důležité informace, které se vztahují k trestnímu řízení a k náhradě škody. Poškozený může díky mediaci seznámit obviněného s dopady jeho jednání a domoci se tak případně narovnání své újmy.

Obviněný má možnost při mediaci vyjádřit nejen své zájmy, ale také přijmout odpovědnost v souvislosti s náhradou škody, kterou způsobil. Může vysvětlit okolnosti, které ho vedly k jeho jednání a nabídnout náhradu škody.

V případě, že se obviněný a poškozený domluví na nějaké náhradě, soud k tomu může přihlédnout. Například může zastavit trestní stíhání nebo navrhnout nějaké alternativní opatření. Pokud padne rozhodnutí o zastavení trestního stíhání, trestný čin není v evidenci rejstříku trestů obviněného.

1.8.1. Mediátor

Mediátoři jsou pracovníci Probační a mediační služby. Mediaci tedy probíhá v průběhu přípravného řízení. Pracovník musí respektovat presumpci nevinu a zachovat si

nestrannost vůči oběma stranám. Právě vyváženost a nestrannost jsou klíčovými principy při přípravě a realizace mediace. Mediátor musí vědět o potřebách oběti i pachatele a na jejich základě dojednávat další kroky, které společně učiní.

Je důležité, aby si pracovník v průběhu spolupráce získal důvěru oběti i pachatele a aby vytvořil takové prostředí, ve kterém bude zajištěna stejná pozornost potřebám oběti i pachatele. Proces musí mít pod kontrolou, aby se nestalo, že ho ovládne jeden z účastníků.

1.8.2. Pocity oběti v průběhu mediace

Když se někdo stane obětí trestného činu, musí se vypořádat s řadou pocitů. Během mediace jsou tyto pocity často ještě intenzivnější, vzhledem k tomu, že oběť se setká tváří v tvář s pachatelem.

Oběť cítí křivdu a ponížení, že byl trestný čin spáchán zrovna na ní. Často se objevuje i nejistota, jestli pachateli nezvadal k trestnému činu nějakou příležitost. To jde ruku v ruce s pocitem vzteku na pachatele, proto, že oběti ublížil a zkomplikoval jí tím život. Může se objevit i bolest a to nejen fyzická, pokud přišla oběť při trestném činu k nějakému zranění, ale i psychická. Poškozenému je potom celá událost líto a mohou se dostavit obavy, zda se mu to nemůže stát znovu.

Oběť chce mít většinou celou věc rychle vyřešenou. Díky mediaci má možnost říci pachateli, co všechno svým jednáním způsobil a slyšet tak vysvětlení i případnou pachatellovu omluvu. Poškozený pocítí úlevu, když mediace dopadne tak, že se obě strany domluví na odpovídající náhradě vzniklé škody.

1.8.3. Pocity pachatele v průběhu mediace

Pro pachatele nebývá mediace zrovna nejpříjemnější. Dochází k přímé konfrontaci s obětí, která je na tom často psychicky špatně a to právě díky obviněnému.

Pachatel se potýká se strachem, bojí se, co s ním bude po rozhodnutí soudu. Mohou se dostavit i obavy z budoucnosti, protože trestný čin se s ním potáhne dlouho. Objeví se zápis v rejstříku trestů, který mu může komplikovat například budoucí zaměstnání. Pachatel

trestného činu často projeví lítost nad tím, co svým jednáním způsobil. Díky mediaci má možnost své jednání vysvětlit a oběti se omluvit.

I obviněný chce mít celou věc rychle vyřešenou, proto je většinou aktivní svým přístupem k celému řešení konfliktu a snaží se vzniklou škodu nahradit.

1.8.4. Případy

Mediační činnost může být zahájena poté, co bylo pachateli sděleno obvinění. Na mediační službu se může obrátit Policie České republiky, státní zástupci, soudci, obhájci, oběti i pachatelé, jejich příbuzní a všichni, které trestný čin nějak zasáhl.

Ve většině případů je dobré mediační činnost zahájit hned po zahájení trestního stíhání, protože pachatelé v té době mívají největší míru motivace ke spolupráci. Takto časné zahájení činnosti je většinou i v zájmu oběti, protože může co nejdříve získat náhradu škody. Existují i závažnější trestné činy, u kterých je lepší přijít s mediací později. Oběť nemusí být hned zpočátku připravena na konfrontaci s pachatelem, zvláště jde-li o násilné trestné činy, při kterých došlo k fyzické či psychické újmě oběti nebo k nenávratné újmě, například když někdo při trestném činu zemřel.

Zdaleka ne všechny trestné činy jsou vhodné pro mediaci. Jedním z nejdůležitějších předpokladů je doznání pachatele a jeho snaha napravit důsledky svého činu. Dále se mediace lépe provádí v situaci, kdy se oběť a pachatel znali ještě před spácháním trestného činu. Obsahem jednání je potom narovnání vztahu mezi oběma stranami. Mezi vhodné případy se řadí také trestné činy, které spáchal pachatel, pro kterého to byl jeho první trestný čin, ten nejspíš bude projevovat snahu o nápravu. Dále se osvědčuje mediace vůči mladistvým pachatelům, protože právě následky trestného činu, setkání s obětí a náprava způsobené újmy mívá na mladistvého výchovný dopad a tím se může snížit riziko recidivy.

Proces mediace se uskutečňuje jen v malém množství případů. Důvodem bývá nezájem poškozeného zúčastnit se společného setkání, může mít například strach setkat se tváří v tvář s pachatelem nebo mu to přijde zbytečné. Naopak pachatel o mediační proces často stojí, protože si uvědomuje hrozící sankce. Pokud jedna ze stran projeví o mediaci zájem a druhá ne, může pracovník hledat s klienty jiné možnosti k odstranění způsobené újmy. Výsledkem může být dohoda, která se je zprostředkovaná bez společného setkání.

1.8.5. Průběh mediačního jednání

Probační a mediační služba uskutečňuje mediační činnost paralelně s probíhajícím trestním řízením. Teprve soudce může a nemusí přihlédnout k výsledku mediace a případně rozhodnout o podmíněném zastavení trestního stíhání. Mediační jednání má tedy omezený časový prostor, není vhodné, aby příliš prodlužovalo trestní řízení.

Samotnému jednání předchází individuální konzultace se stranami sporu. Obviněný i poškozený často neví, co přesně mediace obnáší. Měli by sice být informovaní, zvláště pokud jim mediace byla doporučena, ale i tak je na pracovníkovi Probační a mediační služby, aby jim dal dostatek času na vyjasnění všech otázek. Tyto konzultace také slouží ke zmapování potřeb i zájmů obou stran.

Obviněný přichází do střediska Probační a mediační služby ve chvíli, kdy čelí trestnímu stíhání, čeká ho soud a následně trest. První část rozhovoru se týká otázek obviněného. Pracovník objasňuje pachateli základní termíny a smysl událostí, které probíhají v souvislosti s trestním stíháním.

Další fází konzultace je vyprávění obviněného, který popisuje trestnou událost takzvaně svými očima. Pracovníkovi nejde o prošetření případu, ale chce příběhu porozumět a hlavně zjistit pozadí celé události. Do vyprávění může vstupovat přiměřenými otázkami, které se týkají osoby obviněného, jeho blízkých, obětí. Tyto otázky pomáhají pachateli ujasnit si své pocity, zájmy a také přijmout odpovědnost a přemýšlet o nápravě. Cílem není klientovi říci, jak má postupovat, naopak pracovník klienta motivuje k vlastní aktivitě.

V další fázi rozhovoru jsou probírány konkrétní možnosti odstranění újmy. Klient má už většinou v hlavě srovnané své potřeby i zájmy a pracovník ho podporuje v hledání řešení. Může zaznít i nabídka zprostředkování společného setkání s obětí, ale nemusí to být hned na první konzultaci. Většinou se doporučuje o společném setkání mluvit až tehdy, když obviněný vyjádří lítost nad svými činy.

Na konci konzultace přichází samozřejmě shrnutí a domluva na tom, jak bude klient dále postupovat a jaké má úkoly na další konzultaci. Obviněný musí být také srozuměn o tom, jestli bude pracovník podnikat nějaké kroky k orgánům činným v trestním řízení a jak bude postupovat ve vztahu k poškozenému.

Konzultace s poškozeným je v mnoha směrech podobná, jako konzultace s obviněným. I zde se začátek rozhovoru věnuje otázkám, se kterými poškozený přichází. Pracovník by měl srozumitelně odpovídat a vysvětlovat průběh trestního řízení i roli Probační a mediační služby. Je pouze na poškozeném, zda se rozhodne služby přijmout. Cílem pracovníka je podpořit oběť v aktivním přístupu řešení konfliktu a vyjádření jeho zájmů a potřeb. Je důležité poškozenému připomenout, že on je ten co má nárok na morální i materiální odškodnění a pachatel musí přijmout odpovědnost za svůj čin a za jeho následky. Pracovník musí být nestranný, vyjádřit porozumění a zájem, navázat tak vztah s poškozeným a získat si jeho důvěru.

V další fázi konzultace se pracovník věnuje samotné události trestného činu. Pokládá poškozenému otázky, aby zmapoval následky činu a aby porozuměl celé situaci z pohledu oběti. Otázky jsou směřované na osobu poškozeného, na to, jak mu událost změnila život a koho a jak moc v jeho okolí zasáhla. Dále se pracovník zaměřuje na potřeby oběti, na to, jakou si představuje náhradu, jestli by se chtěl s pachatelem setkat a co si od toho slibuje.

Na závěr se rozhovor stáčí ke konkrétní formě spolupráce, a zda je uskutečnitelné osobní setkání s pachatelem.

Pokud se pracovník s klienty domluví na společném setkání, je nutné, aby se pečlivě připravil. Tomu samozřejmě předchází další individuální konzultace s oběma stranami, kde má pracovník za úkol nejen získat potřebné informace, ale i seznámit klienty s tím, co mohou od společného setkání očekávat.

Mediace musí mít jasný průběh a cíl, ke kterému by se měly obě strany dohodnout. Je potřeba, aby pracovník v průběhu konzultací věnoval dostatečné množství času pachateli a jeho postoji ke spáchanému činu. Není možné, aby k procesu mediace obviněný přistupoval pouze účelově, ale aby převzal odpovědnost za svůj čin a nezpůsobil tak oběti další újmu. Pachatel se musí omluvit a dát jasný závazek k náhradě škody.

Stejně tak dostatek času musí pracovník věnovat oběti. V průběhu individuálních konzultací je na pracovníkovi, aby zjistil, zda je poškozený připraven na osobní setkání s pachatelem.

Důležitá je dostatečná informovanost obviněného a poškozeného o postojích druhé strany. Pachatel tedy musí mít dostatek informací o představách oběti, co se týče náhrady škody a společně s pracovníkem přijít na nějaké řešení.

Samotnému procesu mediace mohou být přítomni i další osoby. Je na klientech a pracovníkovi, aby tuto možnost zvážili. Jsou to příbuzní a blízcí obou stran a klienti se na tom musí shodnout. Pokud se rozhodne o účasti třetích osob, i ty musí být dostatečně informovány o trestném činu a o procesu a cílech mediace.

Úkolem pracovníka je zajistit takzvanou rovnováhu sil během procesu. To vyžaduje důkladnou přípravu a dostatečnou informovanost o trestném činu i o osobě pachatele a oběti.

Společné setkání obviněného a poškozeného je vyvrcholením společného úsilí a pečlivých příprav. I když je průběh a cíl mediace naplánován, musí se počítat nečekanými situacemi, které mohou proces ovlivnit.

Počátek mediačního jednání je převážně v rukou mediátora, který dodává odvalu oběma stranám a většinou tak získává potřebnou důvěru v jeho schopnosti vést mediaci. Mediátor by měl hned na začátku informovat účastníky o účelu setkání, o jejím průběhu a seznámit je s pravidly komunikace. Tím vytvoří bezpečné prostředí pro obě strany.

Další fáze mediace je zaměřená na vyprávění události trestného činu z pohledu obou stran. Pro obviněného i poškozeného to má veliký význam, protože mohou druhé straně svými slovy sdělit, jak to vidí. Zároveň si navzájem naslouchají a mohou tak pochopit jednání i pocity toho druhého. Pokud se mediačního jednání účastní další osoby, mají také možnost se vyjádřit k události trestného činu.

Jako první má prostor většinou oběť. Z této výpovědi má být zřejmé, jak poškozený prožíval celou událost a jaký měla dopad na jeho život. Mediátor může do vyprávění zasahovat otázkami, přitom celé vyprávění důkladně sleduje a shrnuje vyřčená témata. Pachatel se díky tomu může uvědomit, jaké mělo jednání důsledky. Poté přijde na řadu obviněný a i zde mediátor může zasahovat otázkami.

Po vyprávění příběhů přijde na řadu přímý dialog mezi pachatelem a obětí. Kladou si navzájem otázky, případně se mohou zapojit i další účastníci mediace. Mediátor dialog pečlivě sleduje, aby se probírala všechna důležitá témata.

Jedním z nejdůležitějších okamžiků mediačního jednání je omluva pachatele. To většinou znamená veliký posun, protože poškozený toto gesto obecně vnímá jako první krok k odstranění újmy.

Cílem poslední fáze mediace je shrnutí dohodnutých řešení. Mediátor poté sepiše dohodu, která upravuje závazky pachatele vůči oběti. Dohoda musí zahrnovat potřeby a zájmy obou stran, reálná a konkrétní řešení a upravovat vzájemné vztahy a povinnosti obou klientů. Úplně na konec mediátor shrne celou dohodu a ujistí se, že všichni dobře porozuměli.

Pokud se dohoda neuzavře při první mediaci, je možné pokračovat v procesu dalšími individuálními rozhovory. V některých případech se nepodaří dospět k dohodě vůbec, například když má oběť takové požadavky, které není pachatel schopen splnit. V takovém případě končí mediace nedohodou.

Pro potřeby státního zástupce či soudce mediátor zpracuje zprávu o výsledku mediace. Zpráva obsahuje závěry společného setkání pachatele a oběti, přehled kroků, které učinil pracovník a doporučení mediátora pro soud, jak dále postupovat. Zpráva je stručná a obsahuje pouze výsledek mediačního jednání, obsah mediačního jednání zůstává důvěrný. Státní zástupce či soudce může tuto zprávu použít jako podklad pro další rozhodování v trestním řízení vedeném vůči obviněnému. Případná dohoda o nápravě vztahů a náhradě škody je výsledkem společného setkání mezi poškozeným a obviněným a mediátor ji přikládá k závěrečné zprávě. Tato dohoda obsahuje závazky a povinnosti, díky kterým má dojít k nápravě škody. V dohodě musí být obsaženy právní náležitosti, protože slouží jako zajištění závazku obviněného ve prospěch poškozeného.

1.8.6. Rizika

Asi největším rizikem je výběr vhodných případů pro mediaci. Každá konfliktní událost je specifická a v průběhu trestního řízení může docházet ke změnám postojů jak obviněného tak poškozeného. Proto je důležité obě strany správně a detailně seznámit s využitím mediační činnosti.

Dalším rizikem je důraz na rychlost trestního řízení. Mediace tak může být brána jako komplikace, která bude celý proces prodlužovat.

Mediace může být pachatelem vnímána jako únik od trestu. Pachatel se v takovém případě účastní mediačního jednání, protože doufá, že výsledkem bude zastavení trestního řízení.

Pokud se proces mediace rozběhne, může narazit na problém při snaze uskutečnit společné setkání oběti a pachatele. Ze strany pachatele může jít o účelové jednání, kdy dozná vinu kvůli snaze o odklon trestu a ve skutečnosti se nezajímá o náhradu škody. Riziko se může objevit i ze strany oběti. Může mít strach ze setkání s pachatelem, nemusí přijmout jeho omluvu nebo například může žádat takovou náhradu, která je nepřiměřeně vysoká. Dále se ze strany některého z klientů může objevit snaha o zmanipulování celého mediačního procesu.

Pokud přeci jen dojde ke společnému setkání a k dohodě, není to ještě konec mediace. Ve většině případů se pachatel omluví, ale to je většinou pouze první krok, při kterém se dostane oběti morální náhrady. Následuje materiální odškodnění a to bývá složitější. Obviněný nemusí mít dostatek finančních prostředků k úhradě celé škody, proto se tato řeší formou pravidelných splátek, které jsou v možnostech pachatele. Následuje kontrola plnění povinností, na kterých se poškozený a pachatel domluvili. Teprve splněním dohody a uhrazením dohodnutých peněz je proces dokončen.

1.8.7. Trestněprávní souvislosti

V rámci trestního stíhání je nejčastější formou odklonu podmíněné zastavení trestního stíhání, jímž končí většina zrealizovaných mediací. Aby trestní stíhání mohlo být podmíněně zastaveno, musí obviněný splnit několik podmínek, které upravuje §307 trestního řádu.

Je nutné, aby se obviněný k činu přiznal a nahradil škodu, pokud nějaká byla způsobena. Pokud pachatel uzavřel s obětí dohodu o nápravě škody, musí ji plnit. Soud také musí považovat rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání za dostačující vzhledem k dosavadnímu životu pachatele i vzhledem k okolnostem případu. Soud stanoví zkušební dobu pachateli, která bývá v rozmezí dvou měsíců až dvou let. Během této doby musí pachatel uhradit způsobenou škodu, pokud uzavřel s poškozeným dohodu o způsobu náhrady. Obviněnému mohou být uložena ve zkušební době určitá omezení a povinnosti, které směřují k tomu, aby vedl řádný život.

Pokud pachatel dodržel všechny povinnosti, to znamená, vedl řádný život, nahradil škodu a vyhověl všem uloženým omezením, rozhodne soud, že se osvědčil. Jestliže však v nějakém případě obviněný selhal, a to i během uložené zkušební doby, může soud rozhodnout, že bude v trestním stíhání pokračovat. Toto je upraveno v §308 trestního řádu.

Další forma odklonu je takzvané narovnání a zastavení trestního stíhání podle §309 trestního řádu, které se ale v praxi nevyužívá příliš často. S touto formou musí souhlasit obviněný i poškozený. Opět musí obviněný dobrovolně prohlásit, že čin opravdu spáchal a uhradit jím způsobenou škodu poškozenému. Dále musí složit na účet státního zastupitelství částku, která je určena k obecně prospěšným účelům. Tato suma musí být přiměřena spáchanému činu, musí být dostačující vzhledem k tomu, jak byl dotčen veřejný zájem, stejně tak musí být v souladu s osobními a majetkovými poměry obviněného.

Pachateli může být uložen i alternativní trest, ve výjimečných případech i trest odnětí svobody.

1.8.8. Práce s mladistvými a dětmi

Mladiství a děti mladší 15 let tvoří specifickou skupinu klientů probační a mediační služby. V odborných střediscích působí specialisté na práci s mládeží. Pracovníci probační a mediační služby zajišťují podle zákona č. 218/2003 Sb. o soudnictví ve věcech mládeže výkon mnoha výchovných a trestních opatření, dohled probačního úředníka a společensky prospěšné činnosti, zejména však usilují o co nejrychlejší vstup do případů. Už v rámci přípravného řízení nabízí spolupráci mladistvým pachatelům, jejich rodinám a poškozeným, která spočívá zejména v mimosoudním řešení situace (mediaci), nabídce vhodných programů pro mladistvého a jiných výchovných opatření.

1.9. Probace

Slovo probace pochází z latiny a původně znamenalo dohlížet, ověřovat či zkoušet. Hlavní probační činností je zajišťování výkonu a organizace dohledu u uložených alternativních trestů a opatření ve zkušební době.

Za dohled se považuje pravidelný osobní kontakt pachatele a probačního pracovníka. Dále sem spadá také spolupráce při vytváření a realizaci probačního plánu a samozřejmě kontrola dodržování podmínek, které byly pachateli uloženy u soudu. Pracovník tedy sleduje a kontroluje chování pachatele, snaží se mu odborně pomáhat a vést ho tak, aby v budoucnu vedl řádný život.

Ve většině případů dohled navazuje na činnost služby, která probíhala už v přípravném řízení. Právě tato služba často navrhuje uložení dohledu obviněnému.

Probace se řídí principy restorativní justice, takže se snaží i o obnovu vztahů, které byly narušeny trestným činem. Probíhá tedy i kontakt s poškozeným.

1.9.1. Specifika probační činnosti

Dohled probačního pracovníka bývá uložen například, když jde o náhradu vazby dohledem. Tento dohled probíhá v době, kdy ještě není rozhodnuto o vině a trestu či nevině obviněného. Je tedy třeba ctít presumpci nevinu a nemařit vyšetřování.

Dále jde o dohled v rámci podmíněného upuštění od potrestání. Pro tento typ dohledu je specifické, že na plánu dohledu spolupracuje klient sám. Musí být tedy aktivní a ne se jen formálně někam dostavovat. Právě tímto přístupem se podílí na vytvoření a realizaci plánu dohledu.

Dalším typem uloženého dohledu je dohled nad podmíněně odsouzeným pachatelem a dohled po podmíněném propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Objevují se i případy, kdy je nařízen dohled v případě předčasného ukončení protitoxického či protialkoholního léčení a v případě porušení podmínek výkonu trestu obecně prospěšných prací.

1.9.2. Činnost probačního pracovníka

Probační pracovníci musí být především v osobním kontaktu s klientem. Díky tomuto kontaktu pracovník mapuje rizika i potřeby pachatele a kontroluje, jestli pachatel dodržuje stanovené podmínky. Správně prováděná kontrola pachatele zajišťuje ochranu společnosti a zároveň snižuje riziko opakování trestné činnosti.

Dále pracovník vytváří s klientem plán dohledu. Plán je potřeba vyhodnocovat a průběžně aktualizovat. Na základě plnění či neplnění plánu pracovník vypracovává zprávy o průběhu celého dohledu.

Probační plán dohledu

Probační plán dohledu je hlavním dokumentem v procesu probace. Obsahuje veškeré informace i analýzy. Je to důležitý kontrakt mezi klientem a pracovníkem. Plán je důležité pravidelně aktualizovat a vyhodnocovat, aby bylo zřejmé, které povinnosti klient splnil a které ho ještě čekají. Je rozdělen na obsahovou část a na část, kde jsou popsány aktivity klienta. Tyto aktivity jsou konkrétní úkoly, které směřují k určenému cíli, a ten vede k vedení řádného života. Pracovník se s klientem domluví na těchto úkolech, stejně tak si domluví termíny, v jakých je má klient splnit.

Základem probačního plánu dohledu jsou povinnosti a omezení, které vycházejí z rozhodnutí soudu o podmíněčném propuštění. *Jde zejména o náhradu škody poškozeným, omezení zdržet se pobytu v konkrétním místě či návštěv nevhodného prostředí, sportovních a kulturních událostí, zdržet se konzumace alkoholu, omamných a psychotropních látek, různé povinnosti jako absolvovat léčbu závislostí, podrobit se ve zkušební době probačnímu resocializačnímu programu, absolvovat program psychologického poradenství a podobně.*⁹

Plán zahrnuje i jiné klientovy povinnosti, například placení výživného, povinnosti, které uložil jiný soud nebo třeba zadluženost. Právě zadluženost klienta je častým tématem. Pracovník zprostředkovává různé formy řešení a klienti mohou být zařazeni do programu, který je zaměřen na dluhové poradenství a na finanční gramotnost.

V plánu je také zaznamenáváno, jak často klient dochází na konzultace, pokud se omlouvá, tak jakým způsobem, v jakých případech a podobně.

Zprávy o průběhu probačního výkonu

Minimálně jednou za šest měsíců pracovník zpracuje zprávu o průběhu výkonu. Tato zpráva má strukturu danou metodickým standardem a dá se rozdělit do tří částí. V první části se dočteme o tom, jak a kde klient žije. Druhá část popisuje, zda a jak klient plní uložené povinnosti a omezení, probační plán dohledu, případně další povinnosti uložené zákonem. Třetí část zprávy je zaměřena na spolupráci klienta a pracovníka a na průběh dohledu. Zpráva dále uvádí, na co konkrétně bude dohled zaměřen v další části zkušební doby.

Na konci zkušební doby se zpracuje pracovník závěrečnou zprávu. Je to vlastně ta samá zpráva, jako zpráva o průběhu výkonu, akorát hodnotí celý dohled. Slouží k tomu, aby

bylo soudu sděleno, zda odsouzený plnil či neplnil podmínky dohledu a uložené povinnosti a omezení. Tato zpráva je potom jedním z podkladů, na základě kterých soud potom rozhoduje, zda se pachatel ve zkušební době osvědčil nebo neosvědčil a zda zkušební dobu ukončí, prodlouží či vykoná trest odnětí svobody.

Informace o klientovi

Velmi významnou složkou práce probačního pracovníka je snížení rizika recidivy a újmy. Proto je důležité, aby si zjistil co nejvíce informací nejen o pachateli, ale i o oběti a o všech okolnostech trestného činu. Tyto informace může zjišťovat samozřejmě od pachatele, od poškozeného, ode všech orgánů, které jsou činné v trestním řízení a od dalších institucí a osob. Když už má pracovník veškeré informace, tak je porovnává a hledá souvislosti s trestnou činností klienta. Tím vzniká určitá analýza opakování trestné činnosti a rizika způsobené újmy. Pracovník vyhodnocuje dynamické a statické rizikové faktory. Mezi dynamické faktory patří například bydlení, vzdělání, zaměstnání, závislosti nebo zdravotní stav. Statickými faktory se myslí věk pachatele, pohlaví, počet předchozí trestné činnosti a typ trestného činu.

Sociální okolí klienta

Probační pracovník by měl spolupracovat i se sociálním okolím klienta. Získá tak cenné informace, se kterými může obviněného lépe poznat a tudíž s ním potom lépe pracovat.

Pracovník má právo navštívit klienta i v jeho bydlišti. Podívá se tak do jeho přirozeného sociálního prostředí a zmapuje jeho sociální vztahy i zázemí. V neposlední řadě si tímto způsobem může ověřit, zda skutečnosti, které klient sdělil, jsou pravdivé.

První kontakt s klientem

Probační pracovník se musí před samotným začátkem probačního jednání řádně připravit na první setkání. Dohled probíhá většinou formou osobních konzultací, kdy se klient dostavuje za pracovníkem na jeho pracoviště. Je možné, že klient si pracovníka vyhledá sám nebo je písemně pozván. Pracovník si před prvním setkáním zjistí o klientovi co nejvíce

informací, přečte si všechny papíry od soudu včetně rozsudku, udělá si opis z rejstříku trestu, popřípadě si vyhledá, jestli byl klient dříve odsouzen k nějakým alternativním trestům a podobně.

Pracovník si musí před prvním kontaktem ujasnit svou roli a cíle rozhovoru. Musí být objektivní a vyhnout se předsudkům. Stejně tak se musí řídit všemi principy a zásadami Probační a mediační služby, mezi něž patří například vyvážená a přiměřená intervence nebo důstojné jednání s klienty.

Pracovník musí být připraven i na různé situace, klient třeba může dorazit pod vlivem alkoholu či jiných návykových látek, bude se snažit s pracovníkem manipulovat ve svůj prospěch, bude příliš přátelský nebo naopak nebude chtít komunikovat. Takovýchto situací je mnoho a probační pracovník by s nimi měl počítat a měl by s nimi umět poradit.

Nejlépe v průběhu první schůzky by měl být klient poučen o podmínkách celého dohledu a dostat k podepsání poučení o výkonu probace, které si vezme domů, aby do něj mohl kdykoli nahlédnout. Dále musí být klient seznámen s tím, že mu pracovník bude sdělovat informace, které mu budou pečlivě vysvětlovány a u kterých si pracovník bude ověřovat, zda je klient pochopil. Jde především o informace o povinnostech a jejich plnění, případně následcích a sankcích při jejich neplnění.

Práva a povinnosti

Práva a povinnosti odsouzeného jsou ohraničeny zákonem č. 40/2009 Sb. Klient s uloženým dohledem musí spolupracovat s pracovníkem probační služby a plnit plán dohledu. Dále se musí dostavovat v předem domluvených lhůtách, podávat aktuální informace o svém pobytu, zaměstnání, o dodržování povinností i o dalších skutečnostech, které se týkají jeho života. Klient také musí umožnit pracovníkovi vstup do svého obydlí.

Zákon č. 40/2009 Sb. vymezuje také povinnosti probačního pracovníka. Ten je povinen vykonávat dohled tak, aby byl v souladu s probačním plánem dohledu. Musí být klientovi k dispozici, pokud potřebuje pomoc ve svých záležitostech, plnit pokyny soudu, aktualizovat plán dohledu samozřejmě s přihlédnutím k výsledkům dohledu.

Pokud klient dohled nebo svoje povinnosti nějak porušuje, pracovník ho na to upozorní a poučí ho, že pokud se to bude opakovat, informuje o tom soud. Ve chvíli, kdy

klient poruší dohled nebo uložené povinnosti nějakým závažným způsobem, probační pracovník o tom pošle zprávu k soudu okamžitě.

1.9.3. Příležitosti a rizika probace

Jednou z výhod dohledu při podmíněném odsouzení je, že člověk, který spáchal méně závažnou trestnou činnost, je na svobodě a tím je ušetřen výkonu trestu odnětí svobody a jeho škodlivých důsledků. Tím, že je na svobodě, má lepší příležitost ve zkušební době nahradit způsobenou škodu, vyrovnat se s poškozeným a případně napravit narušené vztahy. Další výhodou je i to, že nemusí být hrazen jeho pobyt ve věznici.

Působení Probační a mediační služby na klienty ve fázi před rozhodnutím, v případě náhrady vazby dohledem, bývá efektivnější v případech, kdy se s klientem pracovalo už v přípravném řízení a v řízení před soudem. Tento kontakt umožňuje stanovit jasné a konkrétní podmínky, povinnosti a omezení dohledu.

Soudy však občas uloží nevhodný dohled a to může vést například ke zbytečné formálnosti. Stane se, že pracovníkům vytýkají, že jejich zprávy jsou nesrozumitelné. Dalším problémem je, že nedostatečně reagují na zprávy od probačních pracovníků o klientově neplnění dohledu.

Velmi slabou stránkou Probační a mediační služby je financování programů, které si služba musí zajišťovat sama. Čím dál tím více se mezi specializovanými organizacemi objevuje názor, že když stát ukládá tresty a omezení, měl by to i platit.

1.9.4. Trestněprávní souvislosti

Probační a mediační služba České republiky je v právním systému České republiky zakotvena v zákoně o Probační a mediační službě od roku 2001, kdy vešel v platnost. Definici, účel a důvody uložení dohledu stanovuje zákon č. 40/2009 Sb., § 49 – 50 – nový trestní zákoník a zákon č. 141/1961 Sb. – trestní řád.

Pokud soud nebo případně státní zástupce uzná za vhodné ponechat pachatele místo vzetí do vazby na svobodě nebo ho z vazby na svobodu propustit, může se tak stát, ale pouze v případě, že za něj převezme záruku zájmové sdružení občanů. Za zájmové sdružení občanů

se podle zákona považují odborové organizace, organizace zaměstnavatelů, ostatní občanská sdružení kromě církve, náboženských společenství, politických stran a hnutí a právnických osob, které sledují v předmětu své činnosti charitativní účely. Zájmová sdružení občanů mohou podle trestního řádu působit při zamezování a předcházení trestných činů. V případě, že soud opravdu rozhodne, že vazbu nahradí dohledem, je obviněný povinen dostavovat se pravidelně k pracovníkovi, místo pobytu měnit pouze s jeho souhlasem a samozřejmě se podrobit určitým omezením, které vedou k tomu, aby nepáchal další trestnou činnost a nemařil průběh probíhajícího trestního řízení. Tato omezení jsou jasně stanovena a sepsána v rozhodnutí o náhradě vazby.

Pokud se u pachatele dostaví lítost nad vykonaným činem a snaha po nápravě, může soud, po zvážení všech okolností, upustit od potrestání. To jde samozřejmě pouze v případě, že projednání případu před soudem bude stačit k nápravě pachatele a k ochraně společnosti. Zároveň může soud stanovit nad pachatelem dohled a sledovat po určitou dobu jeho chování. Tato zkušební doba se podle trestního zákoníku stanovuje maximálně na jeden rok.

U podmíněného odkladu výkonu trestu odnětí svobody může soud odložit pouze takový výkon trestu, který nepřevyšuje hranici tří let. A to samozřejmě jen v takovém případě, že není potřeba výkonu vzhledem k pachatelově osobě, prostředí a k okolnostem k případu. Zkušební doba se stanovuje na jeden rok až pět let. Pokud je třeba sledovat a kontrolovat pachatele či mu poskytnout určitou péči a pomoc, uloží soud dohled.

Trestní zákoník potom upravuje účel dohledu i povinnosti pracovníka, který dohled provádí. V obou výše zmiňovaných případech potom ukládá soud omezení a povinnosti, které směřují k vedení řádného života popřípadě k náhradě škody.

O tom, zda se pachatel ve zkušební době osvědčil či neosvědčil, rozhoduje soud na základě informací o tom, zda vedl řádný život a plnil uložené podmínky. Pokud pachatel nevedl řádný život, neplnil podmínky dohledu a pokud například spáchal další trestnou činnost, může soud zasáhnout i během zkušební doby.

1.10. Podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody – PAROLE

Slovo „parole“ pochází z francouzského „je donn ma parole“, což ve volném překladu znamená „dávám své slovo“. Dnes toto slovo označuje situaci, kdy je pachatel propuštěn

z trestu odnětí svobody za podmínky, že slíbí, že se po určenou dobu podrobí stanoveným podmínkám.

V České republice má odsouzený pachatel právo požádat si o podmíněné propuštění ve chvíli, kdy vykonal polovinu uloženého trestu odnětí svobody. Výjimkou jsou pachatelé, kteří o podmíněné propuštění mohou zažádat až ve chvíli, kdy mají za sebou dvě třetiny trestu, například pachatelé odsouzení k výjimečnému trestu nebo nebezpeční recidivisté. Pachatelé, kteří jsou odsouzeni k trestu na doživotí, mohou o podmíněné propuštění požádat až po uplynutí dvaceti let vykonávaného trestu.

1.10.1. Role pracovníka probační a mediační služby

Probační pracovník se v této situaci může uplatnit ve dvou oblastech. Odsouzený může spolupracovat s pracovníkem již ve výkonu trestu a potom po podmíněném propuštění.

V první oblasti, kdy je pachatel ještě ve výkonu trestu ve vězení, může až půl roku před podmíněným propuštěním začít spolupracovat s probačním pracovníkem. Tato spolupráce není povinná, ale možná a rozhodně pro pachatele prospěšná. Pracovník potom dochází za odsouzeným do věznice a zjišťuje, zda je připravený zvládnout návrat do běžného života na svobodě.

Druhá oblast, kde pracovník s pachatelem spolupracuje na základě zákona o Probační a mediační službě, zahrnuje období, kdy je odsouzený již podmíněně propuštěn a má soudem uložený dohled probačního pracovníka. Po dobu dohledu má odsouzený povinnost být s pracovníkem v pravidelném osobním kontaktu, informovat ho o veškerých změnách, které mohou mít vliv na jeho běžný život a pracovník má tak možnost kontrolovat, jestli pachatel vede řádný život na svobodě a jestli dodržuje uložené podmínky podmíněného propuštění, například zákaz pití alkoholu, bydlet na určeném místě apod.

1.11. Alternativní tresty

Činnost probační a mediační služby úzce souvisí s alternativními tresty, které nabízejí jinou možnost potrestání pachatele, než je odsouzení k trestu odnětí svobody. Alternativní tresty jsou i určitou reakcí na přeplněné věznice, kde jsou odsouzení izolováni od společnosti

a stávají se tak pasivními občany, kteří nemusí pracovat, hledat si práci či jakkoliv organizovat svůj volný čas. Odsouzený má k dispozici nejen ubytování, ale i stravu a oblečení, což kolikrát na svobodě nemá. To může mít za důsledek opakované návraty do věznic a přežívání odsouzených z peněz veřejnosti.

K alternativním trestům přistupují soudy v případech, že se jedná o trestný čin, kde je stanovená horní sazba pět let odnětí svobody a osoba pachatele není natolik narušená, aby byla nebezpečná pro své okolí. Alternativní trest tedy nezbavuje pachatele svobody, ale vyžaduje po něm dodržovat určitá omezení a povinnosti, například zaplacení ze svého příjmu určitý obnos peněz státu, podrobit se domácímu vězení, dohledu, léčení nebo jiným omezením, zákaz zdržování se nějakou dobu na určitém místě, zákaz vykonávat nějakou činnost nebo odvedení určitého počtu hodin veřejně prospěšných prací.

1.11.1. Podmíněné odsouzení

Při podmíněném odsouzení soud vynese trest odnětí svobody a jeho výkon odloží na zkušební dobu, která může být stanovena na dobu jednoho až pěti let a určí podmínky, které pachatel musí plnit. V případě, že odsouzený splní všechny stanovené podmínky v této době je mu trest odnětí svobody odpuštěn.

1.11.2. Obecně prospěšné práce

Obecně prospěšné práce jsou nejčastěji ukládaným alternativním trestem a zároveň také nejdéle používaným. V české republice byl do praxe zaveden už v polovině devadesátých let minulého století. Jeho smyslem je umožnit vykonat odsouzeným trest na svobodě takovým způsobem, aby byl společensky prospěšný a nenarušil dosavadní rodinný a pracovní život odsouzeného.

Trestní zákon umožňuje uložit tento trest pachatelům trestných činů, u kterých je možné uložit nepodmíněný trest odnětí svobody s horní hranicí do pěti let, dále s ohledem na povahu spáchaného činu a možnost nápravy pachatele. Trest obecně prospěšných prací je možné uložit dospělým v rozsahu 50 – 300 hodin, mladistvým pak do 200 hodin. Obecně prospěšné práce neslouží k výdělečným účelům a odsouzený je tedy musí odpracovat bezplatně, ve svém volném čase a nejpozději do jednoho roku od nařízení výkonu práce.

Pracovník probační a mediační služby předem projednává s klientem možnost uložení tohoto trestu v průběhu přípravného řízení a řízení před soudem, dále spolupracuje s poskytovateli míst pro výkon trestu obecně prospěšných prací a sleduje průběh trestu včetně podmínek, za kterých probíhá.

1.11.3. Trest domácího vězení

V roce 2010 vstoupil v platnost nový trestní zákoník, díky kterému dostala restorativní justice konkrétnější podobu. V zákoníku se objevily preventivní prvky, které kladou důraz na integraci pachatelů v jejich přirozeném sociálním prostředí. Vznikly tak nové tresty, mezi něž patří i trest domácího vězení.

*Trest domácího vězení je alternativou k trestu odnětí svobody, jeho ukládání se očekává u pachatelů, kteří nesplňují podmínky pro uložení mírnějšího trestu odnětí svobody podmíněně odloženého, a není nutno jim uložit trest odnětí svobody vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu, osobě a poměrům pachatele.*¹⁰ Uložení tohoto trestu není odsouzený omezen ve vykonávání svého zaměstnání, nebývají přerušeny sociální vztahy a člověk vlastně může žít běžným spořádaným životem.

Podmínky

Pachatel, se musí zdržovat ve svém obydlí ve dnech pracovního volna a pracovního klidu celý den a v pracovní dny od 20:00 do 5:00, ve zbylém čase dochází pachatel do zaměstnání.

Soud může udělit výjimky v případech, kdy pachatel musí k lékaři nebo dochází například na bohoslužby ve dnech pracovního volna. Pokud nastane akutní situace a pachatel opustí byt v době, kdy má zákaz chodit ven, musí tuto situaci neprodleně nahlásit probačnímu pracovníkovi.

Trest domácího vězení může být uložen pachateli, který je starší patnácti let a to v maximálním trvání dvou let. Ještě před tím, než soud rozhodne, musí dát pachatel písemný slib, že bude plnit podmínky trestu domácího vězení, to znamená, že se bude v určené době zdržovat doma a při kontrole bude plně spolupracovat. Soud většinou ukládá pachateli k trestu

domácího vězení určitá omezení a povinnosti, které vedou k tomu, aby vedl řádný život. Dále je téměř pravidlem, že pachateli soud uloží náhradu způsobené škody poškozenému. Mladistvým pachatelům může soud uložit výchovné opatření, například dohled probačního pracovníka.

Pokud pachatel nedodržuje podmínky domácího vězení, soud přistoupí k náhradnímu trestu odnětí svobody až na jeden rok. Kontroly provádějí pracovníci a to namátkovým způsobem. Takto budou kontroly probíhat až do doby, než budou zavedeny elektronické náramky, díky kterým budou kontroly spolehlivější než docházení pracovníka. Probační a mediační služba se proto spolu s ministerstvem spravedlnosti snaží sehnat dostatečné finanční prostředky a zprovoznit elektronickou kontrolu co nejdříve. Odsouzený se na financování nákladů podílí.

Aby tento alternativní trest správně fungoval, je nutné, aby Probační a mediační služba a soudy spolupracovali. Trest domácího vězení může být úspěšný pouze tehdy, když probační pracovník poskytne soudu před rozhodnutím kvalitní a úplné informace. Dále musí velmi důkladně informovat o tomto trestu obviněného, tím ho připraví a motivuje k výkonu trestu a k dodržování všech podmínek.

Fáze trestního řízení

Probační a mediační služba hraje velmi důležitou roli v celém trestním řízení, které se dá rozdělit na tři fáze – předběžné šetření, projednání podmínek pro nařízení trestu a kontrola trestu.

Ve fázi předběžného šetření se pracovník podílí na výběru vhodného pachatele. Snaží se zjistit, jaký má obviněný postoj k činu, který spáchal a zda projevuje zájem o náhradu způsobené škody. Zajišťuje také pachatelův písemný slib, který je podmínkou pro rozhodnutí soudu o trestu domácího vězení. Dále je potřeba, aby probační pracovník zjistil, jaké má obviněný podmínky bydlení a zaměstnání. Stejně důležité jsou sociální a rodinné poměry, aby uložení trestu domácího vězení nebyla příliš velká zátěž pro celou rodinu.

Druhou fází je projednání podmínek pro nařízení trestu. Probační pracovník pomáhá odsouzenému se zařízením veškerých osobních záležitostí, které by mohly zkomplikovat zahájení trestu domácího vězení. Tyto záležitosti je třeba vyřídit co nejrychleji, aby se trest

zbytečně nezdržoval nebo později nekomplikoval. Když je vše vyřízeno, pracovník o tom informuje soud a počátek a výkon trestu může být stanoven.

Poslední fáze se týká kontroly trestu. Neohlášená kontrola probíhá tak, že probační pracovník se osobně dostaví na místo, kde má pachatel uložený trest, a to v době, kdy se má klient v tom místě zdržovat. Pracovník se zajímá o to, jestli dotyčný dodržuje podmínky, které mu byly uloženy a jestli trest splňuje daný účel. Udrží kontakt i s rodinou nebo s lidmi, kteří s odsouzeným bydlí. Tak mapuje situaci okolo klienta, snadněji může předcházet nevhodnému chování nebo dokonce recidivě. Kromě kontrol samotných dochází ještě odsouzený do střediska Probační a mediační služby na konzultace.

1.11.4. Trest domácího vězení u nás a v zahraničí

Česká republika se při zavádění trestu domácího vězení zahraničím příliš neinspirovala, vydala se svou vlastní cestou a nutno říci, že ne příliš úspěšnou. Když se v 80. letech 20. století začalo přemýšlet o zavedení tohoto trestu do praxe, stálo za tím několik faktorů. V první řadě to byl ekonomický důvod, domácí vězení vyjde o poznání levněji než trest odnětí svobody. Dále sehrály velkou roli přeplněné věznice i tlak veřejnosti na neudržitelnou situaci ve vězeňství.

Domácí vězení mělo původně spíše izolační charakter, pachatel měl být izolován za účelem ochrany společnosti, postupně se však přešlo k začlenění trestu do kontextu probace. To je také přístup většiny evropských států – domácí vězení klade důraz na nápravnou funkci a omezení osobní svobody je spojeno s resocializačními programy, které jsou zaměřeny na změnu osobnosti pachatele. I přes to, že každá země má jinou právní úpravu alternativních trestů a jiný způsob monitoringu, snaží se Evropská unie vyzdvihovat trend probace a alternativních trestů, dát do souladu právní předpisy, sjednotit způsob kontroly na elektronický monitoring a nabídnout možnost přenosu výkonu trestu do jiné členské země EU.

Pokud se trest domácího vězení kombinuje s prvky sociální převýchovy, může být tím správným nástrojem ke snížení recidivy a omezení vězeňské populace. Pouze však kontrola pomocí elektronických náramků ovlivní disciplínu odsouzeného při minimálním zásahu do jeho běžného života a trest je poté efektivní.

1.11.5. Trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce

Dalším novým alternativním trestem, který vstoupil v platnost v roce 2010 s novým trestním zákoníkem, patří i trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce. Je určen pachatelům, kteří spáchají trestnou činnost v souvislosti se sportovními, kulturními a jinými společenskými akcemi a byl zaveden především kvůli násilí na sportovních utkání. Trest zákazu vstupu může být uložen až na dobu deseti let.

Díky přijetí tohoto alternativního trestu se daří bránit odsouzeným v páčání další trestné činnosti tak, že je jim zabráněno v přístupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce. Opět je zde důležitá spolupráce jednotlivých subjektů, které v konkrétních případech zainteresování.

Soud rozhodne o trestu zákazu vstupu a informuje o tom Probační a mediační službu v místě bydliště odsouzeného, který je poté vyzván, aby se dostavil na středisko za pracovníkem. Pracovník Probační a mediační služby má pravomoc stanovit způsob naplnění trestu a samozřejmě má na starosti kontrolu pachatele. Pokud uzná za vhodné, může uložit odsouzenému povinnost dostavovat se během určené zakázané akce na služebnu Policie České republiky.

Při první schůzce je odsouzený informován o průběhu a podmínkách trestu a sestaví společně s pracovníkem probační plán, který je základním dokumentem tohoto trestu. Probační plán je závazný a jeho neplnění ze strany pachatele může vést k maření výkonu soudního rozhodnutí, které může být následně potrestáno podle trestního zákoníku.

1.11.6. Peněžitý trest

Pokud chtěl pachatel získat nebo získal trestným činem nějaký majetek, může dostat peněžitý trest ve výměře od dvou tisíc korun do pěti milionů korun. Peněžitý trest se také ukládá pachateli méně závažného trestného činu, pokud není potřeba uložit trest odnětí svobody. Pokud není určitá částka zaplacená, ukládá soud takzvaný náhradní trest odnětí svobody do dvou let.

1.11.7. Trest zákazu činnosti

Trest zákazu činnosti se ukládá pachateli na jeden rok až deset let, pokud se pachatel dopustil trestného činu v souvislosti s touto činností, například při výkonu povolání, při řízení a podobně.

1.11.8. Trest vyhoštění

Tento trest se ukládá pouze cizincům, kteří nemají na území České republiky povolení k dlouhodobému pobytu, ani jim nebyl poskytnut azyl. Trest vyhoštění znamená zákaz zdržovat se na území České republiky po dobu jednoho až deseti let, anebo až na dobu neurčitou.

1.11.9. Trest zákazu pobytu

Trest zákazu pobytu se ukládá pachateli, který na určitém místě spáchal nebo opakovaně páchá trestnou činnost, nesmí se však jednat o místo trvalého pobytu pachatele. Tento trest může být uložen na dobu jednoho roku až pěti let.

1.11.10. Trest propadnutí majetku

Trest propadnutí majetku se nevztahuje na věci nebo prostředky, které jsou nezbytně potřeba k životu odsouzeného nebo osob o které se odsouzený musí ze zákona starat. Tento trest postihuje buď celý, nebo část pachatelova majetku.

1.11.11. Trest propadnutí věci

Propadnutí věci, která byla buď získána trestným činem, nebo byla k trestnému činu použita.

1.12. Projekty

Probační a mediační služba realizuje nebo spolupracuje na nejrůznějších projektech. Projekty jsou buď interní, kdy realizátorem je Probační a mediační služba, nebo externí, na kterých se Probační a mediační služba podílí. Dále spolupracuje i na projektech na mezinárodní úrovni.

1.12.1. Interní projekty

Rozvoj probačních a resocializačních programů

Projekt je specificky zaměřen na rozvíjení kapacity a dostupnosti probačních a resocializačních programů a posílení prevence a ochrany společnosti před opakováním trestné činnosti. Partnery programu jsou Vězeňská služba ČR, Probační a sociální služba kantonu Curych a Sdružení pro rozvoj probačních služeb ve východní Evropě.

Křehká šance

Cílem tohoto projektu je umožnit odsouzeným ve věznici, kteří prokázali svoji připravenost na předčasné propuštění, časnější návrat na svobodu. Cílem je rovněž rozšířit ověřenou praxi Komisí pro podmíněné propuštění, v rámci kterých při projednávání případu odsouzeného spolupracuje Vězeňská služba ČR, Probační a mediační služba ČR a zástupci veřejnosti. Výsledky práce Komisí pro podmíněné propuštění jsou využívány soudy a státními zástupci při rozhodování o podmíněném propuštění.

S Probační a mediační službou na tomto projektu ještě spolupracuje Vězeňská služba.

Na správnou cestu!

Cílem projektu je rozvíjet účinné nástroje na řešení kriminality mládeže u trestných činů spojených s násilnými a agresivními projevy chování, předcházet opakování trestné

činnosti, usnadnit sociální integraci mladistvých pachatelů a podporovat účinné způsoby spolupráce a koordinace odborníků a relevantních institucí.

Proč zrovna já?

Projekt reaguje na potřeby obětí trestných činů a zavádí nový komplexní poradenský program, opírající se o spolupráci státního a neziskového sektoru, koncepčně navazujícího na zákon o obětech trestných činů. Projekt přináší inovativní prvky a postupy restorativní justice, využívá dobré praxe z domova i ze zahraničí, reaguje i na slabé stránky stávajícího systému podpory obětí trestných činů. V rámci poskytovaných služeb obětem nabídne právní a psychosociální podporu, včetně doprovázení a případné návazné psychoterapie. V rámci spolupráce přináší nové restorativní postupy a motivace k rozvoji lokální spolupráce v regionech i sítování potřebných služeb.

Cílem projektu je podpora obětí trestných činů při vyrovnávání se závažnou sociální událostí trestného činu a usnadnění návratu k běžnému životu. S naplněním tohoto cíle souvisí i rozvoj širší a funkční sítě dostupných služeb pro oběti trestných činů, důraz je kladen na komplexnost a individuální přístup k obětem, podporu a posilování obětí při řešení důsledků trestného činu.

Posílení vedení a řízení v PMS ČR

Cílem projektu je navrhnout a zavést nový efektivní systém vedení a řízení Probační a mediační služby ČR. Nový systém řízení bude zakotven v interní směrnici a propojen s věcnými agendami organizace. Cíle budou dosaženy prostřednictvím analýzy stávajícího systému řízení, například vstupní šetření, analýza dokumentů Probační a mediační služby, vytvořením Kompetenčního modelu vedoucích pracovníků a proškolením všech vedoucích pracovníků Probační a mediační služby. Školení bude zaměřeno na posílení řídicích kompetencí vedoucích pracovníků, jako jsou leadership, koučink a práce s reflexí.

1.12.2. Externí projekty

Realizátorem všech externích projektů Probační a mediační služby je Rubikon centrum.

Romové pomáhají Romům

Hlavním cílem projektu je přispět prostřednictvím rozšíření a zkvalitnění služby Mentor k sociální a ekonomické (re)integraci příslušníků sociálně vyloučených lokalit se zaměřením na klienty s uloženým alternativním trestem, mladistvé a mladé dospělé s výchovnými problémy nebo kriminální minulostí.

Služba Mentor si klade za cíl snižování recidivy a sociálního vyloučení u osob, kterým byl uložen alternativní trest či opatření a které se hlásí k romské menšině.

Začít nanovo

Projekt reaguje na aktuální potřeby v práci s klienty, zejména dluhové poradenství, mentoring a další aktivity. Hlavním cílem je posílit sociální a profesní dovednosti osob z cílových skupin potřebné pro řešení jejich náročné životní situace, předcházení předlužení a řešení již vzniklé zadluženosti a zvýšení schopnosti nalézt uplatnění na trhu práce či schopnosti setrvat v pracovním procesu. Projekt zahrnuje komplex aktivit reagující na potřeby cílových skupin. Služby jsou poskytovány kontinuálně, tedy jak v institucionálním zařízení, tak následně či pouze na svobodě.

Najdu si své pracovní místo

Cílem projektu je zlepšit postavení osob po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody při uplatnění na trhu práce v Praze a přispět tak k ekonomické a sociální (re)integraci cílové skupiny. Konkrétním cílem projektu je podpořit klienty z cílové skupiny tak, aby získaly a udržely si pracovní místo. Dílčí cíle zahrnují zvýšení motivace klientů ke změně, zvýšení orientace na trhu práce, spolupráce se zaměstnavateli, vznik nových pracovních míst a eliminace vlivu zadluženosti. Projekt zahrnuje komplex aktivit reagující na potřeby cílových

skupin. Služby jsou poskytovány kontinuálně, tedy jak v institucionálním zařízení, tak následně či pouze na svobodě.

Se záznamem do práce

Projekt je zaměřen na pracovní integraci osob ohrožených sociálním vyloučením, na odstraňování bariér, které znesnadňují vstup těchto osob na trh práce a na udržení se na trhu práce z důvodu integrace do společnosti po výkonu trestu odnětí svobody. Hlavním cílem projektu je zvýšit zaměstnatelnost u cca 100 osob z cílové skupiny projektu, kdy se předpokládá, že 50% z nich získá pracovní uplatnění.

1.12.3. Partnerské mezinárodní projekty

Strategicky zacíleno na recidivu prostřednictvím hodnocení a monitorování (STREAM)

Realizátorem tohoto projektu je Národní probační a vězeňská služba Anglie a Walesu. Probační a mediační služba ČR se na projektu aktivně podílí tím, že deleguje dva odborníky, kteří mohou přispět k výzkumu v rámci projektu a zúčastní se takzvaných fokusních skupin, workshopů a v případě potřeby i závěrečné konference v letošním roce. Probační a mediační služba se dále bude podílet na šíření výsledků projektu.

Restorativní justice na úrovni vykonávacího řízení, podpora a ochrana obětí trestných činů

Realizátorem je Šlesvicko- holštýnská asociace pro sociální odpovědnost v oblasti trestního soudnictví a zacházení s obětí a pachatelem. Probační a mediační služba vybere odborníka, který může přispět k výzkumu v rámci projektu a zúčastní se studijních návštěv, a v případě potřeby workshopů sloužících k výměně dobré praxe. Probační a mediační služba se opět bude podílet na šíření výsledků projektu.

Kruhy pomoci pro pachatele sexuálního násilí (CIRCLES4EU)

U tohoto projektu je realizátor Avans Centrum pro bezpečnostní politiku a trestní justici a Holandská probační služba. Probační a mediační služba bude sledovat vývoj projektu v zemích, kde byl projekt spuštěn, provádět adaptační studie a připravovat podmínky pro naplnění projektu. Probační a mediační služba opět vybere odborníka, který může přispět k výzkumu v rámci projektu a zúčastní se konferencí a studijních návštěv, a v případě potřeby i workshopů sloužících. Stejně jako u předchozích projektů se bude Probační a mediační služba podílet na šíření výsledů.

Posílení a rozvoj sítě podpory obětí trestných činů v Polsku

Zde je realizátorem Ministerstvo spravedlnosti Polska. Probační a mediační služba uspořádá třídní studijní návštěvu v České republice pro šest odborníků z Polska. Účelem této návštěvy bude seznámit se se systémem podpory obětí trestných činů v České republice, výměna a sdílení informací a osvědčených postupů v této oblasti. Potom se dva odborníci z České republiky zúčastní mezinárodního workshopu v Polsku zaměřeného na různé aspekty pomoci obětem trestné činnosti v členských státech EU, a to v Polsku, Německu, Finsku a Maltě.

1.13. Spolupráce Probační a mediační služby se státními orgány a dalšími institucemi

Probační a mediační služba, pokud je to důležité a účelné, spolupracuje ještě s dalšími službami, orgány a institucemi. Zvláště s orgány sociálního zabezpečení, školami a školskými zařízeními, s registrovanými církvemi a náboženskými společnostmi, zájmovými sdruženími občanů, nadacemi a dalšími institucemi. Velmi úzce spolupracuje zejména s orgány, kterým přísluší výkon sociálně – právní ochrany dětí a poskytování sociálních dávek.

Pracovníci probační a mediační služby jsou oprávněni obracet se na státní orgány s požadavkem o sdělení potřebných údajů. Tyto orgány jsou povinny, pokud tomu nebrání zvláštní zákon, požadované údaje sdělit.

V případě, kdy je vedeno trestní řízení proti obviněnému, který je ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody spolupracuje probační a mediační služba s vězeňskou službou a justiční stráží. Když je potřeba osobní kontakt klienta s úředníkem probační služby, vězeňská služba musí probačnímu úředníkovi umožnit návštěvu ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody.

1.13.1. Instituce pomáhající obětem trestných činů

Acorus

Acorus, o. s. poskytuje osobám ohroženým domácím násilím komplexní odbornou pomoc směřující k překonání nepříznivé sociální situace a k začlenění do běžného života bez přítomnosti násilí. Pomoc je poskytována prostřednictvím služeb azylového domu, krizové pomoci a odborného sociálního poradenství.

Adra

Adra je mezinárodní humanitární organizace, která pomáhá lidem v nouzi. Byla založena zhruba před padesáti lety ve Spojených státech amerických. Pomáhá nejen při mimořádných událostech, jako jsou například živelné pohromy nebo válečné konflikty, ale také při realizaci dlouhodobých projektů zaměřených na podporu vzdělávání, zaměstnanosti a podobně. Základním posláním Adry je pomoc lidem v nouzi tak, aby byli schopni převzít kontrolu nad svými životy a mohli co nejlépe využívat pomoci, kterou mají k dispozici. Také usiluje o zvyšování úrovně života všech lidí, kteří to potřebují a to bez rozdílu vyznání, pohlaví či rasy.

Asociace občanských poraden

Cílovou skupinou jsou občané v obtížné životní situaci, jako jsou osamělí rodiče nezaměstnaní, lidé na okraji společnosti, národnostní menšiny. Cílem občanských poraden je poskytnout co nejvyšší úroveň sociálního poradenství, klienti jsou vedeni k samostatnosti, aby se na občanských poradnách nestali závislými.

Bílý kruh bezpečí

Cílem Bílého kruhu bezpečí je pomoc obětem trestné činnosti, zlepšit právní postavení poškozených a zvýšit informovanost o prevenci kriminality. Bílý kruh bezpečí poskytuje bezprostřední, bezplatnou, odbornou a diskrétní pomoc obětem formou morální, psychologické a právní pomoci. Zpracovává a předkládá podněty k zákonodárným iniciativám a spolupracuje při tvorbě zákonů.

České sdružení obětem dopravních nehod

Hlavní náplní je poskytování pomoci obětem dopravních nehod a to jak postiženým účastníkům, tak pozůstalým. Ve sdružení pracují psychologové, právníci i studenti. České sdružení obětem dopravních nehod radí jak postupovat po dopravní nehodě, podává informace a pomáhá při styku s policií a pojišťovnami a zajišťuje psychickou podporu po prožitých traumatech.

Institut pro kriminologii a sociální prevenci

Činnost Institutu je zaměřena na vytváření, udržování a aktualizaci stavu kriminality sociálně patologických jevů a trestní politiky a na rozvoji kriminologie. Institut se také zabývá otázkami týkajícími se účinnosti trestních sankcí a alternativních trestů, zacházením s pachateli a sociální prevencí zločinnosti.

Liga lidských práv

Liga lidských práv je nevládní organizace, která se zaměřuje na ochranu lidských práv, prosazuje práva pro důstojný život a pro zvýšení kvality života. Ideální společností Ligy lidských práv je taková společnost, kde jsou v běžném životě dodržována lidská práva a v případě jejich porušení se může jedinec účinně bránit.

Partners Czech

Partners Czech je nevládní organizace, která má na starosti:

- Školící programy pro nevládní a neziskový sektor, pro vládní instituce, školy (od mateřských až po university)
- Pomáhá řešit konflikty mimosoudní cestou
- Pomáhá provádět regionální a komunitní projekty
- Provádí poradenství při zakládání smírčích rad

Remedium Praha

Remedium Praha je nevládní nezisková organizace, která se zaměřuje na vzdělávání, podporu a pomoc v psychosociální oblasti a tím dává příležitost ke zkvalitňování života. Posiluje samostatnost jednotlivců i organizací tím, že:

- Podporuje rozvoj pomáhajících profesí a krizových služeb vydáváním odborného materiálu a vzdělávacími programy
- Organizuje různé programy i pro seniory
- Provozuje občanskou poradnu

Rosa

Občanské sdružení Rosa je nestátní nezisková organizace, která se zaměřuje na pomoc ženám a dětem, které se staly oběťmi domácího násilí a na prevenci násilí. Rosa nabízí komplexní pomoc obětem domácího násilí, odborné specializované poradenství, sociálně – terapeutické poradenství, krizovou intervenci, vytváření bezpečnostního plánu a poskytnutí utajeného azylového bydlení.

Rubikon Centrum

Rubikon Centrum je nestátní nezisková organizace, která působí v oblasti prevence kriminality a efektivního řešení následků trestných činů. Cílem tohoto sdružení je opětovné začlenění lidí s trestní minulostí do společnosti po všech směrech.

Rubikon pracuje s lidmi, které spojuje především konflikt, izolace a snížená schopnost řešit vlastní problémovou situaci. Kromě osob s kriminální minulostí se věnuje osobám ze sociálně vyloučených lokalit a mladistvým. Služby reagují na potřeby klientů ve snaze zlepšit jejich sociální a ekonomickou stabilitu. Na dosažení cílů spolupracuje s partnerskými organizacemi a zaměstnavateli.

2. PRAKTICKÁ ČÁST

2.1. Úvod do praktické části

Pro praktickou část jsem zvolila rozhovor a dotazník. Rozhovor, který je v první části, jsem dělala s dlouholetým známým, s panem F., který měl mnoho let problémy se zákonem. Ve druhé části je dotazníkové šetření, které jsem prováděla ve svém okolí a které je zaměřené na alternativní tresty, zdali si lidé myslí, že ukládání alternativních trestů je prospěšné a jestli mají o alternativních trestech povědomí. Na konci praktické části jsou připojeny přílohy – Zpráva o průběhu dohledu a otázky dotazníku.

Pan F. je nyní jednatřicetiletý muž, je rozvedený, má tříletou dceru, bude se podruhé ženit a se svou snoubenkou čeká druhé dítě. Vyrůstal v neúplné rodině. Otec od nich odešel velmi brzy a nechal si svěřit do péče staršího syna, bratra pana F. Pan F. tak vyrůstal jen s matkou a babičkou. Vzhledem k tomu, že matka měla problém s alkoholem a otec o něj nejevil zájem, vychovávala pana F. babička, která byla velmi hodná, pečovala o něj, ale pevnou ruku neměla. Pan F. si tedy od mala dělal co chtěl.

Od patnácti let se zabýval především graffiti. Vedl dosti „uvolněný“ život, nechodil do školy, do zaměstnání, kradl, sprejoval a hojně experimentoval s různými návykovými látkami. Legální graffiti ho nezajímalo, svou „graffiti“ kariéru postavil na malování především metra a vlaků. Projezdil celou Evropu a nutno říci, že vcelku dlouhou dobu mu jeho způsob života vycházel. Samozřejmě ne vždy mu všechny „akce“ vyšly, ale i přes to, jak moc se angažoval při sprejování, byl chycen jen dvakrát. Soudem mu byly uděleny obecně prospěšné práce a dohled probačního pracovníka. Znovu se potom objevil u soudu za těžké ublížení na zdraví. V jednom pražském klubu se popral a rozbil jednomu chlapci půllitr o hlavu.

Nyní, po ukončení probačního dohledu, žije pan F. s přítelkyní, pravidelně se vídá se svou dcerou a pracuje jako kuchař v jedné pražské restauraci. S rodinou se vcelku stýká, i když má problém jak s matkou, tak s otcem. Probační dohled mu podle jeho slov změnil život.

Ve druhé části praktické části mé bakalářské práce je vyhodnocený dotazník, který je následně připojen na konci celé práce. Dotazník jsem se snažila zaměřit na téma alternativní tresty. Respondenty byli lidé v mém okolí.

Zajímala jsem se především o to, zda mají dotazovaní představu o možnostech alternativních trestů, jak je vnímají, kdy a jestli by vůbec dali přednost udělení alternativního trestu nebo trestu odnětí svobody. Dále mě zajímalo, jak lidé vnímají pachatele přečinu, který byl odsouzen k alternativnímu trestu a zda by jim vadil takový člověk v jejich okolí. V dotazníku jsem také neopominula trest domácího vězení, který je stále diskutovaným tématem.

Dotazník jsem rozdala a zaslala celkem třiceti respondentům, zpátky jsem jich dostala dvacet sedm. Dotazovaní odpovídali celkem na patnáct otázek, třináct se týkalo alternativních trestů a dvě otázky směřovaly na respondentovu osobu.

2.2. Rozhovor

Proč ti byl uložen dohled probačního?

Dohled probačního jsem měl uložený už před tím, než jsem byl odsouzený k nepodmíněnému trestu odnětí svobody a prodloužil se mi po propuštění z vězení.

Kvůli čemu jsi ho tedy měl?

Zhruba od patnácti let jsem měl podmínky. Skončily mi asi před dvěma lety. A k podmínkám se připojil i dohled probačního pracovníka.

Za co všechno jsi měl podmínky?

První byla za krádež, připltl jsem se do špatné party, která vybírala byty a různé prodejny. Já osobně jsem v tu dobu nekradl, ale svezl jsem se s celou partou. Podmínku jsem tenkrát dostal na pět let. Další byla za poškozování cizí věci, konkrétně za graffiti. Chytili mě za malování v podchodu. Podmínku za malování jsem dostal dvakrát, jednou na dva a půl roku a další na dva roky. Další podmínka byla za těžké ublížení na zdraví, na čtyři roky. Popral jsem se v klubu a jeden chlapík to odnesl. Dodnes mu splácím nějaké peníze a do toho klubu mám doživotní zákaz vstupu.

Omezovalo tě nějak podmínečné odsouzení v běžném životě?

Ani moc ne. Pokračoval jsem v životě, na který jsem byl v tu dobu zvyklý, maloval jsem, občas něco ukradl, sem tam se popral. Ale měl jsem štěstí, nikdy mě v průběhu podmínky nikdo nechytíl.

Ale i tak jsi byl ve vězení. To bylo kvůli čemu?

Neodpracoval jsem práce, co jsem měl uložené. V době, kdy mi přišel rozsudek, jsem byl v zahraničí a protože to bylo v rámci samosoudu, jsem o tom neměl ani ponětí. Když jsem se vracel, tak mě chytli na hranicích a odvezli rovnou k soudu. Měl jsem štěstí, že se moje matka znala se soudcem, od kterého jsem dostal druhou šanci, i když jen takovou poloviční. Stanovil nový termín, do kdy mám práce odpracovat. Bohužel lhůta byla moc krátká a i přes to, že jsem chodil pracovat do LDNky každý den na osm hodin denně, jak je to v zákoně, tak se to nedalo stihnout. Z uložených čtyř set hodin jsem odpracoval 296. V tu dobu to znamenalo dvě neodpracované hodiny rovná se jeden den vězení. Byl jsem tedy odsouzen na padesát dva dní a musel jsem si to odsedět.

Za co jsi měl uložené obecně prospěšné práce?

Za poškozování cizí věci, za sprejování.

Jak probíhal trest odnětí svobody?

Půlku části trestu jsem strávil v Pankrácké věznici na takzvaném „rozdělováku“, druhou půlku potom v severočeských Všehrdech. Celá anabáze odnětí trestu svobody byla dlouhá, nudná a totálně vyčerpávající, a to jak po psychické, tak po fyzické stránce. Hlavně proto, že nedostatek jídla byl všudypřítomný.

Co jsi dělal po propuštění?

Po propuštění jsem musel začít opět řešit věci denní potřeby. Práce, rodina, přítelkyně atd.

Co na to tvoje rodina, přátelé?

Všichni byli v pohodě, nikdo mě neodsoudil. Vztahy máme pořád stejné.

Zmiňoval jsi přítelkyni, jak snášela to, že jsi byl v trestu odnětí svobody? Mělo to nějaký vliv na vztah?

Nemělo, přítelkyně na mě čekala. Každý den mi posílala dopisy, balíky. Vztah nakonec nevydržel, protože jsem si po propuštění našel jinou přítelkyni.

Vraťme se tedy k probačnímu dohledu. Jak probíhal první kontakt po propuštění s pracovníkem?

Poprvé jsem se musel dostavit na pobočku PMS pro Prahu 5 do sedmi dnů od propuštění z Všehrdské věznice. Po první schůzce, ryze informační, jsem si domluvil jistý plán schůzek. Jestli si dobře vzpomínám, bylo to každých čtrnáct dní jedna schůzka a poté jsme se s probačním pracovníkem domluvili na schůzkách jednou za měsíc.

Jaká byla spolupráce s probačním pracovníkem? Vyhovoval ti?

Ano. Můj probační pracovník byl velmi vstřícný a přišlo mi, že má opravdu zájem o moji osobu. Řekl bych, že po čas tří let, během kterých jsme se vídali, jsme náš vztah, dalo by se říct, posunuli o "level dál".

Co všechno po tobě probační chtěl?

Chtěl v první řadě odpovědné chování. Bylo velmi důležité, aby věci, na kterých jsme se dohodli, platily. Abych splňoval náš harmonogram schůzek. Abych plnil všechny podmínky, které mi ze zákona vyplývaly. Prostě abych vedl spořádaný život, chodil do zaměstnání, nepáchal další trestnou činnost atd.

Dařilo se?

Moc ne, měl jsem problém dodržovat termíny pravidelných schůzek a to nejen kvůli pracovní vytíženosti, ale i z důvodu mé nezodpovědnosti. Například jsem si dost často dával srazy s kamarády a schůzku s probačním jsem jednoduše vypustil.

Omlouval ses nějak probačnímu pracovníkovi?

Komunikoval jsem s ním především přes email. Musím uznat, že jsem měl na pracovníka štěstí, protože jsme se vždy nějak dohodli.

Pro tebe tedy bylo náročné plnit podmínky dohledu. Ale jak se zdá, nakonec jsi to zvládl.

Bylo to velmi náročné. Pro člověka, který je celý svůj život zvyklý na absolutní chaos, na to, že co se neudělá dnes, počká do druhého dne, pro člověka, který většinu svého života strávil drobnými krádežemi, sprejováním po metrech, cestováním na napříč Evropou, pro člověka, který nikdy neměl žádný řád, který neuznával prakticky žádné hodnoty... Ano změnil a to zásadně.

Jak probíhalo ukončení dohledu?

Po asi 4 letech jsem s probačním pracovníkem ukončil dohled a to nejen kvůli soudem stanovené lhůtě, ale i proto, že pracovník PMS změnil post ve státní správě a z pozice probačního pracovníka se posunul kdovíkam.

Měla celá tato záležitost vliv na tvůj běžný život?

Měla. Asi nejen probační pracovník, ale i jiní lidé po dobu, co jsem měl dohled, na mě zapůsobili. Toho času jsem dokonce potkal svou budoucí manželku, se kterou mám dnes už tříletou dceru a se kterou jsem již šťastně rozvedený. Pravdou je, že mi dohled PMS dal do života velké plus. Řád, který mi nastolil a věci, které jsem si díky němu osvojil, mě určitě posunuli o kousek dál a možná, že jsem se díky nim stal lepším člověkem, otcem, mužem...

Sleduješ, jaké jsou „trendy“ v alternativních trestech?

Sleduji a zajímám se o to. Myslím, že to tu zase tak moc nefunguje, i když myšlenky jsou dobré.

A jaký máš tedy názor na alternativní tresty?

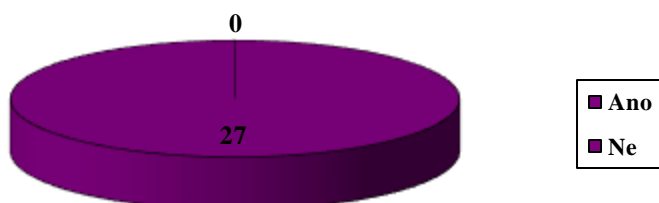
Jsem maximálně přesvědčený o tom, že mají smysl. Například trest domácího vězení je ideální pro lidi, kteří spáchali nenásilný trestný čin, například výtržnosti, poškozování cizí věci nebo třeba činy z nedbalosti. Člověku se může stát v životě kdejaká nepříjemnost, ale myslím si, že pokud například otec od rodiny spáchá nějaký delikt, nemusí jít hned do kriminálu. Jeho funkce ve společnosti nemusí klesnout na vytírání chodeb Pankrácké věznice, ale může se věnovat rodině a chodit do zaměstnání. To je právě případ trestu domácího vězení. Jsem i pro obecně prospěšné práce. Když to shrnu, tak jsem pro alternativní tresty všemi deseti, samozřejmě záleží na trestném činu.

2.3. Dotazník

Otázka 1.

Víte, že místo odsouzení pachatele za přečin k trestu odnětí svobody může soud uložit alternativní trest?

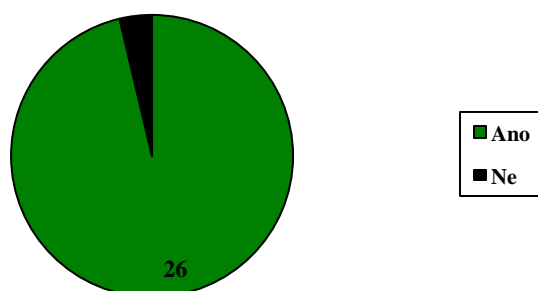
Všichni tázaní respondenti znali pojem alternativní trest.

Otázka 2.

Znáte druhy alternativních trestů?

Dvacet šest dotazovaných zná druhy alternativních trestů a pouze jeden respondent ne.

Otázka 3.

Souhlasíte, že odsouzení pachatele za přečin k alternativnímu trestu (například veřejně prospěšných prací) má větší efekt než trest odnětí svobody?

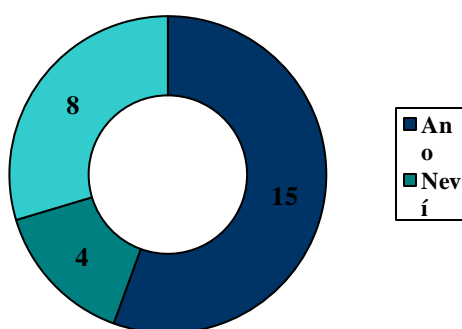
Z celkového počtu dvaceti sedmi respondentů souhlasilo s tím, že alternativní tresty mají větší efekt než trest odnětí svobody pět dotazovaných. Dalších dvanáct respondentů spíše souhlasilo, šest dotázaných spíše nesouhlasilo a čtyři nesouhlasili vůbec.

Souhlasím	5
Spíše souhlasím	12
Nevím	0
Spíše nesouhlasím	6
Nesouhlasím	4

Otázka 4.

Soud může odsoudit pachatele k alternativnímu trestu maximálně za přečin kde je horní sazba pět let odnětí svobody. Myslíte si, že je to tak v pořádku?

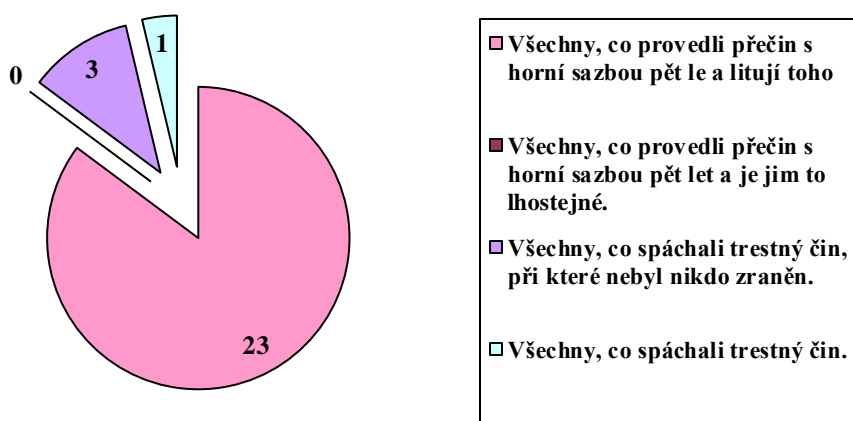
Patnáct dotazovaných si myslí, že je v pořádku, když soud odsoudí pachatele za přečin, kde je horní sazba pět let odnětí svobody k alternativnímu trestu. Dalších osm respondentů s tímto nesouhlasí a čtyři dotazovaní neví.

Otázka 5.

Koho byste odsoudil/a k alternativnímu trestu?

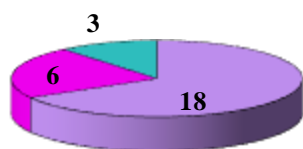
Dvacet tři dotazovaných lidí by k alternativnímu trestu odsoudilo člověka, který spáchal přečin s horní sazbou pět let a lituje toho. Další tři respondenti by k alternativnímu trestu odsoudili člověka, který spáchal trestní čin, při kterém nebyl nikdo zraněn a jeden dotazovaný by odsoudil k alternativnímu trestu všechny, co spáchali trestný čin. Ale nikdo by neodsoudil pachatele přečinu, kterému to je lhostejné.

Otázka 6.

Podmínkou alternativního trestu je, že pachatel musí plnit určité úkoly a povinnosti, které mu zadá soud. Jaký postih byste dal/a pachateli za neplnění těchto podmínek?

Osmnáct ze všech respondentů by pachatele okamžitě poslalo na trest odnětí svobody, šest dotazovaných lidí by raději pachateli přidalo ještě nějaký jiný alternativní trest (například k obecně prospěšným pracím trest peněžní) a další tři respondenti by pachateli prodloužili jeho stávající alternativní trest.

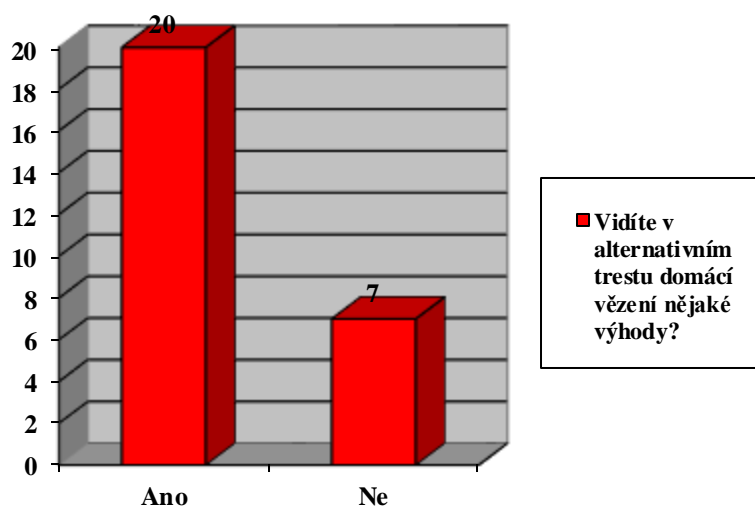

- Okamžitě bych poslal pachatele na trest odnětí svobody.
- Přidal/a bych pachateli ještě nějaký jiný alternativní trest.
- Prodloužil/a bych mu alternativní trest.

Otázka 7.

Jedním z alternativních trestů je i trest domácí vězení. Vidíte v uložení trestu nějaké výhody?

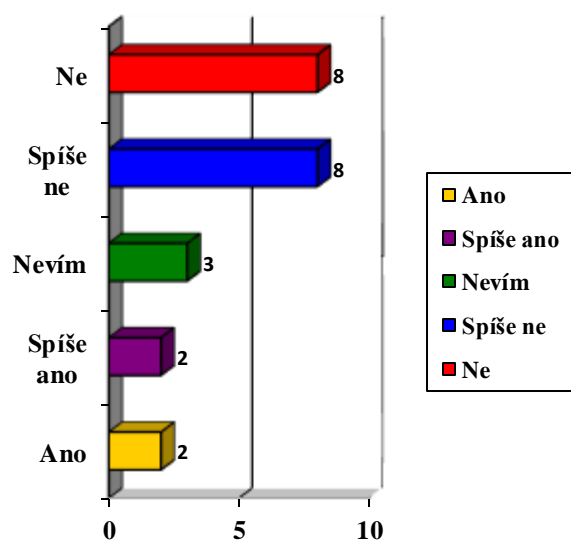
Dvacet tázaných lidí vidí v trestu domácího vězení výhody a naopak sedm respondentů si myslí, že trest domácí vězení výhody nemá.

Otázka 8.

Odsouzení k trestu domácího vězení mají pravidla, která musí dodržovat. Dodržování těchto pravidel nyní kontroluje probační pracovník tak, že namátkově navštěvuje odsouzeného například v době, kdy má uloženo být doma. Myslíte si, že jsou tyto kontroly dostačující?

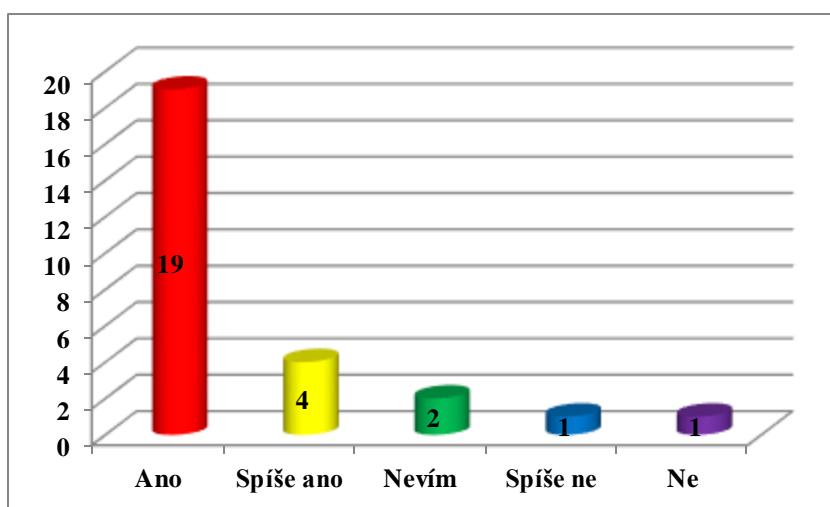
Dva respondenti si myslí, že je tato kontrola naprosto dostačující, další dva z dotazovaných s tímto tvrzením spíše souhlasí, tři tázaní lidé neví, zda je tato kontrola dostačující, devět respondentů si myslí, že je spíše nedostačující a zbylých jedenáct dotazovaných naprosto nesouhlasí.

Otázka 9.

Kontrolu pracovníků Probační a mediační služby má časem nahradit elektronický monitoring odsouzených k trestu domácího vězení. Myslíte si, že díky elektronickému monitoringu odsouzených budou kontroly efektivnější?

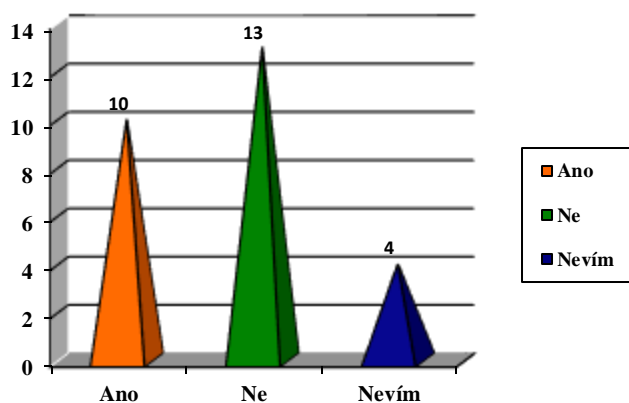
Celých devatenáct respondentů si myslí, že kontroly budou rozhodně efektivnější. Čtyři dotázaní odpověděli, že kontroly se spíše zefektivní, dva lidé neví, a po jednom responetovi odpověděli, že kontroly spíše nebudou účinnější a rozhodně nebudou efektivnější.

Otázka 10.

Vadila by vám skutečnost, že váš soused je odsouzený k trestu domácímu vězení?

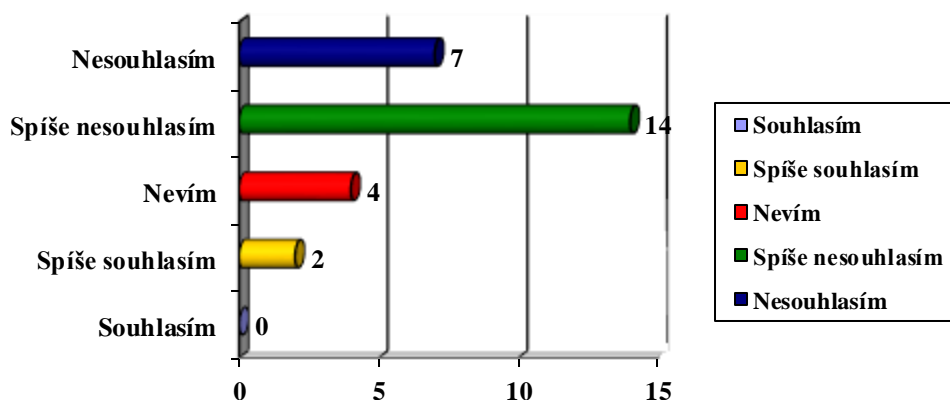
Deseti respondentům by tato skutečnost vadila, třinácti dotazovaným by to nevadilo a čtyři respondenti neví, zda by jim tato skutečnost vadila.

Otázka 11.

Nedávno došlo ke snížení výměry trestu obecně prospěšných prací ze 400 hodin na 300 hodin. Myslíte si, že to bylo správné rozhodnutí?

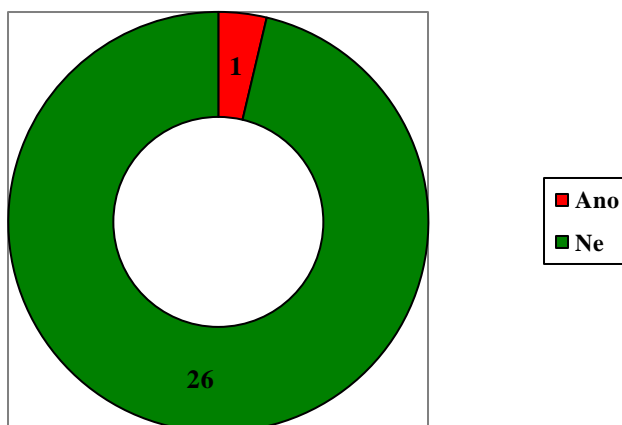
Žádný z dotazovaných s tímto rozhodnutím nesouhlasí, pouze dva respondenti spíše souhlasí, čtyři tázání neví, čtrnáct respondentů spíše nesouhlasí a sedm dotazovaných vůbec nesouhlasí s tímto rozhodnutím.

Otázka 12.

Máte nějaké osobní zkušenosti s alternativním trestem?

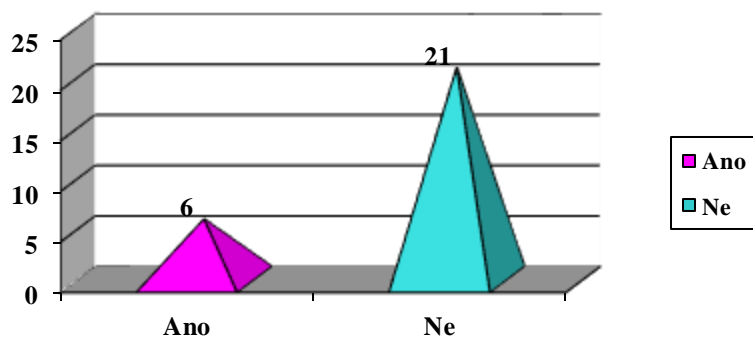
Pouze jeden respondent odpověděl u této otázky kladně, že má zkušenost s alternativním trestem, zbylých dvacet šest dotazovaných žádnou zkušenost s jakýmkoli alternativním trestem nemá.

Otázka 13.

Máte někoho ve svém okolí, kdo byl odsouzen k alternativnímu trestu?

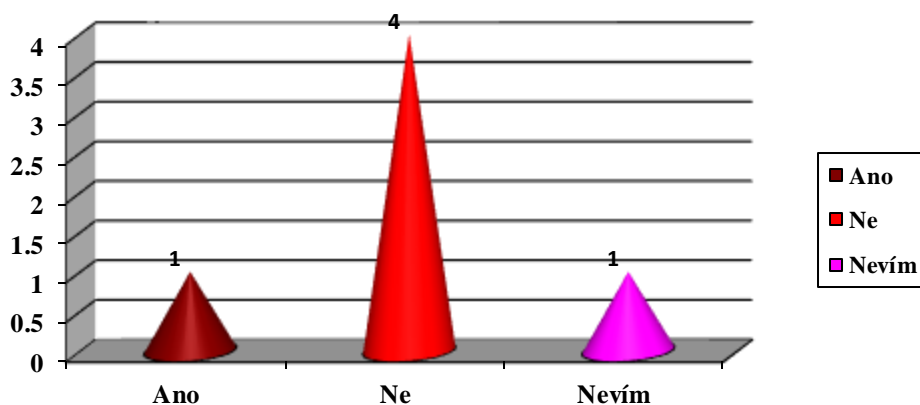
Šest dotazovaných má známého, který byl odsouzen k alternativnímu trestu a dvacet jedna respondentů nikoho takového nezná.

Otázka 14.

Pokud ano, myslíte, že tento trest měl na vašeho známého lepší účinek než trest odnětí svobody?

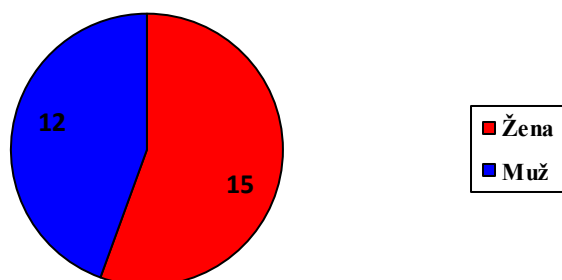
V případě, že respondent odpověděl na předchozí otázku kladně, odpovídal tedy i na otázku číslo 12. Ti, co odpověděli záporně, tuto otázku přeskočili. Na otázku číslo 11. odpovědělo kladně šest dotazovaných, z těchto šesti lidí odpověděl jeden tázaný, že si myslí, že na jeho známého měl alternativní trest lepší efekt než trest odnětí svobody, čtyři respondenti odpověděli, že naopak, že si myslí, že by trest odnětí svobody jejich známému prospěl více a jeden respondent neví.

Otázka 15.

Jste?

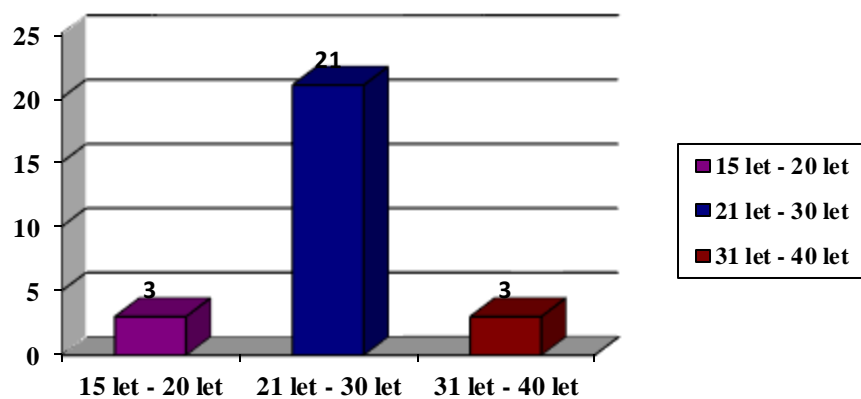
Na dotazník odpovídalo patnáct žen a dvanáct mužů.

Otázka 16.

Kolik je vám let?

Tři respondenti se vešli do kategorie 15 let – 20 let, další tři zaškrtnuli kategorii 31 let – 40 let a většina, dvacet jedna, dotazovaných byli v kategorii 21 let – 30 let.

ZÁVĚR

V teoretické části mé bakalářské práce jsem se snažila o vysvětlení, jak vlastně Probační a mediační služba funguje, s jakou cílovou skupinou pracuje, jaké služby poskytuje a na jakých projektech se podílí. V praktické části jsem se snažila o seznámení případných čtenářů s tím, jak funguje Probační a mediační služba v praxi a o zjištění, jak společnost nahlíží na alternativní tresty.

Teoretickou část práce jsem se snažila informačně vyčerpat a troufám si říci, že se mi to povedlo a že jsem žádnou důležitou informaci neopomněla.

Za cíl bakalářské práce jsem si položila otázky, které se týkaly alternativních trestů, především jestli je udělování alternativních trestů lepší než trest odnětí svobody. Došla jsem k závěru, že samozřejmě záleží na spáchaném přechinu, co k tomu pachatele vedlo a jaké má osobnostní rysy. Obecně se na tuto otázku odpovědět nedá, ale pravdou je, že alternativní tresty nabízejí spoustu možností, které jsou pro běžný život pachatele důležité. Bohužel jsem se i dozvěděla, že české soudy alternativním trestům příliš neholdují, takže podle mého názoru má česká justice i Probační a mediační služba před sebou ještě dlouhou cestu.

Druhou otázku, která mě zajímala, byla, jestli jsou lidé v mém okolí o alternativních trestech informováni. Odpověď, která se mi dostala z rozhovoru s panem F. mě ani tak nepřekvapila. Z dotazníků jsem se potom dozvěděla, že informovanost lidí o alternativních trestech je vcelku na dobré úrovni. Většina respondentů se přiklání spíše k ukládání alternativních trestů než k trestu odnětí svobody a není úplně lhostejná k lidskému osudu a neštěstí.

Když tedy shrnu poznatky, které vzešly z této práce, dojdou k závěru, že za určitých okolností je lepší udělování alternativních trestů než trestů odnětí svobody. Pokud budou soudy rozhodovat na základě individuality obviněných a budou udělovat více alternativních trestů, pomůže to jak pachatelům trestných činů, jejich rodinám, okolí i státu.

Citace

¹ *Předpis č. 257/200 Sb., Zákon o Probační a mediační službě a o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (zákon o Probační a mediační službě, §2, odstavec 1*

² *Zákon o Probační a mediační službě a o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (zákon o Probační a mediační službě), § 2, odstavec 1*

³ *MATOUŠEK, Oldřich, KOLÁČKOVÁ, Jana, KODYMOVÁ, Pavla (eds.), 2005. Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi. Praha: Portál. ISBN 80-7367-002-X. Str. 288*

⁴ *ŠTERN, Pavel, OUŘEDNÍČKOVÁ, Lenka, DOUBRAVOVÁ Dagmar (eds.), 2010. Probace a mediace: Možnosti řešení trestných činů. Praha: Portál. ISBN 987-80-7367-757-2. Str. 10*

⁵ *ŠTERN, Pavel, OUŘEDNÍČKOVÁ, Lenka, DOUBRAVOVÁ Dagmar (eds.), 2010. Probace a mediace: Možnosti řešení trestných činů. Praha: Portál. ISBN 987-80-7367-757-2. Str. 11*

⁶ *ŠTERN, Pavel, OUŘEDNÍČKOVÁ, Lenka, DOUBRAVOVÁ Dagmar (eds.), 2010. Probace a mediace: Možnosti řešení trestných činů. Praha: Portál. ISBN 987-80-7367-757-2. Str. 12*

⁷ *MATOUŠEK, Oldřich, KOLÁČKOVÁ, Jana, KODYMOVÁ, Pavla (eds.), 2005. Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi. Praha: Portál. ISBN 80-7367-002-X. Str. 284*

⁸ *ŠTERN, Pavel, OUŘEDNÍČKOVÁ, Lenka, DOUBRAVOVÁ Dagmar (eds.), 2010. Probace a mediace: Možnosti řešení trestných činů. Praha: Portál. ISBN 987-80-7367-757-2. Str. 30*

⁹ *ŠTERN, Pavel, OUŘEDNÍČKOVÁ, Lenka, DOUBRAVOVÁ Dagmar (eds.), 2010. Probace a mediace: Možnosti řešení trestných činů. Praha: Portál. ISBN 987-80-7367-757-2. Str. 78*

¹⁰ *ŠTERN, Pavel, OUŘEDNÍČKOVÁ, Lenka, DOUBRAVOVÁ Dagmar (eds.), 2010. Probace a mediace: Možnosti řešení trestných činů. Praha: Portál. ISBN 987-80-7367-757-2. Str. 156*

Literatura

Použitá literatura:

ARNAU, Frank, 1966. *Člověk mimo zákon*. Praha: Orbis. ISBN 36.00

DOUBRAVOVÁ, Dagmar, OUŘEDNÍČKOVÁ, Lenka, ŠTERN, Pavel, URBAN, Lukáš, 2001. *Příručka pro probaci a mediaci*. Praha: SPJ. ISBN 80-902998-0-6.

HADERKA, Jiří, 1999. *K alternativnímu řešení rodinných konfliktů dle doporučení Rady Evropy z ledna 1998*. Praha: Státní právo.

HAVRDOVÁ, Zuzana, 1997. *Rozvoj vzdělávání v sociální práci*. Praha: Sociální politika.

HAVRDOVÁ, Zuzana, 1999. *Kompetence v praxi sociální práce*. Praha: Osmium. ISBN 80-902081-8-5.

KOPŘIVA, Karel, 2013. *Lidský vztah jako součást profese*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0528-9.

KYNCLOVÁ, Zuzana a kol., 2007. *Co je dobré vědět nejen o mediaci a probaci*. Praha: LexisNexis CZ. ISBN 987-80-86920-26-9.

MARKARIUSOVÁ, Vlasta, MOULISOVÁ, Marcela, 1997. *Role zprostředkovatele v programech narovnání mezi pachatelem a obětí*. Praha: Kriminalistika.

MATOUŠEK, Oldřich, KOLÁČKOVÁ, Jana, KODYMOVÁ, Pavla (eds.), 2005. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Praha: Portál. ISBN 80-7367-002-X.

OSMANČÍK, Otakar, VŮJTĚCH, Jan, KARABEC, Zdeněk, a kol., 1996. *K problematice alternativních trestů a opatření*. Praha: IKSP. ISBN 80-86008-26-6.

PŘESLIČKOVÁ, Hana, GAJDOŠ, Radek, KRUTINA, Miroslav, 2003. *Obecně prospěšné práce a další instituty restorativní justice*. Praha: Český helsinský výbor. ISBN 80-86436-14-4.

ŠČERBA, Filip, 2011. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. Praha: Leges. ISBN 978-80-87212-68-4.

ŠTERN, Pavel, OUŘEDNÍČKOVÁ, Lenka, DOUBRAVOVÁ Dagmar (eds.), 2010. *Probace a mediace: Možnosti řešení trestných činů*. Praha: Portál. ISBN 987-80-7367-757-2.

ZOUBKOVÁ, Ivana, MOULISOVÁ, Marcela, 2004. *Kriminologie a prevence kriminality*. Praha: Armex Publishing. ISBN 80-86795-05-5.

ŽATECKÁ, Eva, 2007. *Postavení a úkoly Probační a mediační služby*. Ostrava: Key Publishing. ISBN 978-80-87071-55-7.

Internetové zdroje:

Acorus - <http://www.acorus.cz/>

Adra - <http://www.adra.cz/>

Asociace občanských poraden - <http://www.obcanske-poradny.cz/>

Bílý kruh bezpečí - <http://www.bkb.cz/>

České sdružení obětí dopravních nehod - <http://www.csodn.cz/>

Institut pro kriminologii a sociální prevenci - <http://www.ok.cz/iksp/>

Liga lidských práv - <http://llp.cz/>

Partners Czech - <http://www.partnersczech.cz/>

Probační a mediační služba české republiky - <https://www.pmscr.cz/>

Remedium Praha - <http://www.remedium.cz/>

Rosa - <http://rosa-os.cz/>

Rubikon Centrum - <http://www.rubikoncentrum.cz/>

Vězeňská služba České republiky - <http://www.vscr.cz/>

Zákony a vyhlášky:

Předpis č. 40/2009 Sb., Zákon trestní zákoník

Předpis č. 45/2013 Sb., Zákon o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů)

Předpis č. 89/2012 Sb., Zákon občanský zákoník

Předpis č. 141/1961 Sb., Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)

Předpis č. 169/1999 Sb., Zákon o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů

Předpis č. 218/2003 Sb., Zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)

Předpis č. 257/2000 Sb., Zákon o Probační a mediační službě a o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (zákon o Probační a mediační službě)

Předpis č. 456/2009 Sb., Vyhláška o kontrole výkonu trestu domácího vězení

Příloha

Dotazník – Alternativní tresty

1. Víte, že místo odsouzení pachatele za přečin k trestu odnětí svobody může soud uložit alternativní trest?
a) Ano
b) Ne
2. Znáte nějaké druhy alternativních trestů?
a) Ano
b) Ne
3. Myslíte si, že odsouzení pachatele za přečin k alternativnímu trestu (například veřejně prospěšných prací) má větší efekt než trest odnětí svobody?
Rozhodně ano
Spíše ano
Možná
Spíše ne
Rozhodně ne
4. Soud může odsoudit pachatele k alternativnímu trestu za přečin, kde je horní sazba pět let odnětí svobody. Myslíte si, že je to tak v pořádku?
Ano
Ne
Nevím
5. Koho byste odsoudil/a k alternativnímu trestu?
a) Všechny, co provedli přečin s horní sazbou pět let a litují toho.
b) Všechny, co provedli přečin s horní sazbou pět let a je jim to jedno.
c) Všechny, co spáchali trestný čin, při kterém nebyl nikdo zraněn.
d) Všechny, co spáchali trestný čin.
e) Jiný.....
6. Podmínkou alternativního trestu je, že pachatel musí plnit určité úkoly a povinnosti, které mu zadá soud. Jaký postih byste dal/a pachateli za neplnění těchto podmínek?
a) Okamžitě bych pachatele poslal/a do trestu odnětí svobody

- b) Přidal/a bych pachateli ještě nějaký jiný alternativní trest (například k obecně prospěšným pracím trest peněží)
- c) Prodloužil bych mu alternativní trest
- d) Jiný....

7. Jedním z alternativních trestů je i trest domácí vězení. Vidíte v uložení trestu nějaké výhody?

Ne

Ano, jaké....

8. Odsouzení k trestu domácího vězení mají pravidla, která musí dodržovat. Dodržování těchto pravidel nyní kontroluje probační pracovník tak, že namátkově navštěvuje odsouzeného například v době, kdy má uloženo být doma. Myslíte si, že jsou tyto kontroly dostačující?

Rozhodně ano

Spíše ano

Možná

Spíše ne

Rozhodně ne

9. Kontrolu pracovníků Probační a mediační služby má časem nahradit elektronický monitoring odsouzených k trestu domácího vězení. Myslíte si, že díky elektronickému monitoringu odsouzených budou kontroly efektivnější?

Rozhodně ano

Spíše ano

Možná

Spíše ne

Rozhodně ne

10. Vadila by vám představa, že váš soused je odsouzený k domácímu vězení?

Rozhodně ano

Spíše ano

Možná

Spíše ne

Rozhodně ne

11. Nedávno došlo ke snížení výměry trestu obecně prospěšných prací ze 400 hodin na 300 hodin. Myslíte si, že to bylo správné rozhodnutí?
- Rozhodně ano
- Spíše ano
- Možná
- Spíše ne
- Rozhodně ne
12. Máte nějaké osobní zkušenosti s alternativním trestem?
- Ano
- Ne
13. Máte někoho ve svém okolí, kdo byl odsouzen k alternativnímu trestu?
- Ano
- Ne
14. Pokud ano, myslíte, že tento trest měl na vašeho známého lepší účinek než trest odnětí svobody?
- Ano
- Ne
15. Jste
- Muž
- Žena
16. Kolik je vám let?
- 15 – 20
- 21 – 30
- 31 – 40
- 41 – 50
- 50 a více